

de journalist

NIEUWSGIERIG • KRITISCH • GEDREVEN

december 2023
tweemaandelijks
#247

Vlaamse Vereniging
van Journalisten
VZW ERKENNED ALS BEROEPSVERENIGING

ISRAËL-PALESTINA
DE GRENDS TUSSEN FEIT
EN INTERPRETATIE

1 OP 3 VLAAMSE JOURNALISTEN
HEEFT (BIJNA) BURN-OUT

IBBE DANIËLS EN INGRID SCHILDERMANS,
DE MAKERS VAN GODVERGETEN

**‘Journalisten zorgen
vaak voor de vonk’**

© Joris Snaet

IN DIT NUMMER

- 03** EDITO
- 04** ACTUA
kort nieuws
- 06** SPREEKTijd
De makers van Godvergeten
- 10** VVJ ACADEMY
AI als virtuele collega
- 13** TOOL IN DE KIJKER
Wobby
- 14** ACTUA
Verslaggeving over Gaza
- 18** ACTUA
JustJudgment voor journalisten
- 20** ACTUA
De Kindwijzer ondersteunt journalisten
- 23** DE PASSIE VAN
Onderzoeksjournalist Liesbeth De Kock

Zelf een goed idee voor het volgende nummer?

Stuur je pitch naar redactie@journalist.be
voor 11 januari 2024.
De Journalist 248 verschijnt op 28 februari 2024.

- 24** INTERVIEW
Legal counsel Karen Van Brabant
- 26** ONDERZOEK
Burn-out bij Vlaamse journalisten
- 28** FOTOROL
Carline Vandercruyssen
- 30** RAAD VOOR DE JOURNALISTIEK
Pieter Knapen
- 31** VAKPERS
Food Industry
- 32** IN & UIT HET VAK
Siska Thuysbaert en Nils Quintelier
- 34** ONDER EMBARGO

COLOFON

COÖRDINATIE:
Charlotte Michils
(charlotte.michils@journalist.be)
en Ruth Desmit (ruth@revista-media.be)

EINDREDACTIE: Steve Van Herpe

CONCEPT EN VORMGEVING:
Revista (www.revista-media.be)

KERNREDACTIE: Piet De Loof -
Pol Deltour - Charlotte Michils -
Karl van den Broek - Kris Van Haver

MEDEWERKERS: Jelle De Mey - Pol
Deltour - Thomas Detombe - Amra
Dorjbayar - Selma Franssen - Charlotte
Michils - Pieter Knapen - Anneleen Ophoff
- Simon Truwant - Steve Van Herpe -
Geert Van Lierde - Luc Vanheerentals

COVER: Emy Elleboog

REDACTIESECRETARIAAT:
Zennestraat 21, 1000 Brussel
Tel. 02/777 08 40
info@journalist.be, www.journalist.be

ABONNEMENTEN: info@journalist.be

RECLAMEREGIE: Beny Bechler,
beny.bechler@journalist.be

DRUK EN VERZENDING: Graphius

Vlaamse Vereniging
van Journalisten

WOELIGE TIJDEN

‘Ook voor journalisten staat er veel op het spel in de verkiezingen’

De helft van de wereld trekt in 2024 naar de stembus. De resultaten van de verkiezingen in de Verenigde Staten, Rusland en Oekraïne kunnen aardverschuivingen veroorzaken. En ook de Belgische en Europese verkiezingen in juni ontsnappen wellicht niet aan de ruk naar meer extremistische partijen op rechts en links.

De jaren onder de Amerikaanse president Donald Trump hebben aangetoond dat de zo geroemde ‘*checks and balances*’ minder makkelijk overleefd blijven dan verwacht. Ook in Europese landen, zoals het Hongarije van Viktor Orban, staan de democratie, rechtsstaat en persvrijheid onder druk. In Polen kwam de rechtspraak de voorbije jaren onder politiek toezicht – de nieuwe regering zal de handen vol hebben om die kwalijke scheefgroei weg te werken.

Er staat ook voor journalisten veel op het spel in die verkiezingen. Het laatste nummer van *De Journalist* dit jaar toont haarfijn waarom de pers zo belangrijk is voor een democratie en rechtsstaat. De documentairemakers van *Godvergeten* schopten de kerk, de politiek en de bevolking een geweten na decennia van misbruik door geestelijken in ons land. Oorlogsjournalisten als Rudi Vranckx leggen in dit magazine uit hoe belangrijk het is om zelf geen partij te kiezen in een conflict. Vragen stellen, dat is wat wij journalisten doen.

In eigen land schudt onze journalistenvereniging VVJ aan de boom om verslaggevers toegang te geven tot de nog altijd haperende digitale rechtspraak in ons land. VVJ werkt ook mee aan Kindwijzer, een set van aanbevelingen op maat van jongeren. Die kennis moet hen bewuster en weerbaarder maken tegenover desinformatie en nepnieuws.

De VVJ heeft sinds september ook een eigen studiedienst. De VVJ Academy wil onder meer de gevolgen van artificiële intelligentie in kaart brengen voor alles wat met ons journalistiek werk te maken heeft, van bronnengeheim tot auteursrechten en de impact op redacties. Hopelijk beseffen ook de mediahuizen hoe belangrijk journalisten zijn om te doen waar ze goed in zijn: geïnformeerd werk afleveren.

Tot vandaag is er in België een vrij goede bescherming van journalistieke vrijheid en respect voor de waarden van een onafhankelijke pers. Hopelijk blijft dat zo na de verkiezingen. Alert blijven, is de boodschap voor VVJ én voor al wie deze fantastische job lief heeft.

KRIS VAN HAVER
Voorzitter
VVJ / AVBB

De VVJ wenst u prettige feesten en een inspirerend 2024!

VRM kaart verstrengeling berichtgeving en reclame aan

In haar Mediaconcentratierapport 2023 waarschuwt de Vlaamse Regulator voor de Media voor de toenemende verstrengeling tussen het nieuwsaanbod en de commerciële content in sommige mediabedrijven. De VRM wijst daarbij naar de toenemende crossmediale integratie bij de reclamewerving 'waarmee grote overkoepelende reclameregies een vuist proberen te maken tegen internationale giganten'. 'Zolang er een stevige muur tussen de redactie en de marketingafdeling staat hoeft dat niet meteen een groot probleem te zijn', aldus de VRM, die echter ook enkele Apache-stukken citeert die aantonen dat dat niet altijd het geval is.

De VRM wijst ook op de risico's voor de nieuwsdiversiteit als gevolg van de structurele samenwerking tussen redacties binnen één uitgeverij. De samenwerking is het meest uitgesproken bij News City van DPG Media, maar ook meer en meer het geval bij Mediahuis en Roularta. 'Digitalisering zorgt er bovendien voor dat redacties weten welke artikels veel of lang gelezen worden en welke tot de meeste digitale abonnementen leiden. In combinatie met commerciële druk zou ook dat kunnen leiden tot verschroming van het nieuws', aldus VRM. De regulator waarschuwt er ook voor dat de concentratie maakt 'dat freelance journalisten in een zwakkere positie komen te staan omdat ze slechts bij enkele mediagroepen hun producten kunnen aanbieden'. (LV)

Het **volledige rapport** is beschikbaar op www.vlaamseregulatormedia.be

DE QUOTE

'Geschiedenis is een gevaarlijk verhaal in de verkeerde handen. Het is onze verantwoordelijkheid de feiten op een rij te hebben.'

– schrijfster Nino Haratischwili in *De Standaard Weekblad*, 18/11/2023

EMFA blijft zorgen baren

Meer transparantie over media-eigendom en overheidsreclame, dat moet de European Media Freedom Act (EMFA), het recente voorstel voor een verordening inzake mediavrijheid, garanderen. Voor de Europese Federatie van Journalisten (EFJ) en VVJ gaan het Commissievoorstel en standpunt van de Raad alvast niet ver genoeg. Relaties tussen media-eigenaars en politici en zakelijke belangen mogen niet in het verborgene blijven. Dat geldt a fortiori in landen waar staatsmedia zwaar betoelaagd worden en het ongelijk speelveld onafhankelijke nieuwsmedia parten speelt. Er is overigens geen reden om kleine nieuwsmedia te ontslaan van transparantieverplichtingen. Onafhankelijkheid is een basisvoorwaarde, burgers moeten weten wie hun informatie cureert. (CM)

Gewijzigde fiscaliteit en auteursrechten

De programmawet van 26 december 2022 hervormde het fiscale voordeelregime voor auteursrechtenvergoedingen. Zoals bekend valt journalistiek werk – voorwaardelijk – binnen het nieuwe toepassingsgebied. Wel zakt de in aanmerking te nemen auteursrechtenvergoeding vanaf inkomstenjaar 2025 naar 30% van de totale vergoeding. In inkomstenjaar 2024 bedraagt het aandeel auteursrechten nog 40%. De Vlaamse uitgevers legden VVJ een ontwerp van ruling voor dat de daling van de netto-inkomsten moet counteren. De Dienst Voorafgaande Beslissingen in fiscale zaken moet dan duidelijkheid verschaffen over de uitgewerkte regeling. De VVJ volgt het dossier stipt op. Zodra de details bekend zijn, brengen we je op de hoogte. (CM)

Vlaamse openbaarheid van bestuur: een doolhof

De Vlaamse bestuurlijke transparantie is deze zittingsperiode volop in beweging. In 2021 nog werd het mogelijk om de interne keuken af te schermen. Zonder beleids-intimiteit en vertrouwelijkheid geen goede besluitvorming, klonk het. Een passage bij het Grondwettelijk Hof mocht niet baten, de nieuwe uitzondering bleef overeind. De nieuwe wijziging hamert op het specificiteitsbeginsel. Zo er een specifieke openbaarheidsregeling bestaat, dan primeert die op de algemene regeling in het Bestuursdecreet. Of nog: het Bestuursdecreet mag niet gebruikt worden om een specifiekere regeling te omzeilen. Volgens de regering houdt de wijziging geen nieuwe uitzondering in op het openbaarheidsprincipe. Nochtans kan een specifieke regeling vastleggen wie bij welke instantie en onder welke voorwaarden en modaliteiten toegang krijgt tot informatie.

Vaak gaat het daarbij om toegang tot individuele gegevens in overheidsdatabanken (bevolkingsregister, kadaster, strafregister, energieprestatiedatabank...). Daarnaast moet er ook rekening gehouden worden met voorschriften als het geheim van het onderzoek of inzage in het gerechtelijk of strafrechtelijk dossier. Hoe die vaak beperktere toegang verenigbaar is met de minimumnorm in het Bestuursdecreet is zeer de vraag. Met al die regelingen wordt het doolhof voor de burger bovendien alleen maar groter. (CM)

HET CIJFER

195 miljoen

Digitalisering en justitie, het was lang een moeilijke combinatie. Toch lijkt er nu een doorbraak in de maak (zie ook p. 18 en 19). Om de digitale omwenteling mogelijk te maken heeft justitie het IT-jaarbudget gradueel opgetrokken van 20 naar 80 miljoen euro. Dat wordt verder aangevuld met een Europese pot van 115 miljoen euro. Voldoende middelen en de juiste mensen in de cockpit, alle ingrediënten zijn aanwezig om de digitale missie te doen slagen, zo klopt justitie zich op de borst. (CM)

A photograph of two women standing in a courtyard with a glass and metal roof. The woman on the left is wearing a grey knit hat, a patterned scarf, a grey leather jacket, and blue jeans. The woman on the right is wearing a white fuzzy jacket and blue jeans. In the background, a man in a grey jacket is walking away. The courtyard has a brick wall on the left and a building with windows on the right.

‘Journalisten zorgen vaak voor de vonk’

Meer dan 800.000 mensen keken naar *Godvergeten op Canvas*. De documentairereeks over systematisch seksueel misbruik in de Kerk leidde tot onttoppingen, een parlementaire onderzoeksc commissie en een debat over de financiering van de kerk. Een gesprek met makers Ibbe Daniëls en Ingrid Schildermans.

SELMA FRANSSEN

Hoe ontstond het idee om tien jaar na Operatie Kelk een documentairereeks te maken over seksueel misbruik door geestelijken?

Ibbe Daniëls: 'Ik ben licht ontvlambaar en journalisten zorgen met hun artikels en beelden vaak voor de vonk. Zo ging het ook bij *Godvergeten*: ik las een kort artikel over een slachtoffer van seksueel misbruik in de Kerk, die vanuit een rusthuis belde naar psychiater Peter Adriaenssens om te vragen of er ooit antwoorden zouden komen in zijn dossier. Er ging onmacht van uit. Dat raakte me – ik wilde óók weten of hij antwoorden zou krijgen. Ik sprak erover met Ingrid en ze was even verbaasd en verontwaardigd als ik.'

Ingrid Schildermans: 'Toen we het boek *In naam van de Vader* lasen van Rik Devillé ontwaakte die verontwaardiging nog meer. We voelden dat het verhaal van seksueel misbruik in de Kerk nog niet uitverteld was. Eerder werkten we samen aan de reeks *De Kinderen van*, waarin mensen zelf hun verhaal vertellen voor de camera. We wilden dit thema op een vergelijkbare manier oppakken. De VRT vond dat in eerste instantie niet relevant, zo lang na Operatie Kelk. Het was ook de eerste reactie van veel mensen in mijn omgeving: dat weten we toch al? Toch wilden we het niet loslaten. Ibbe liet het idee vallen bij productiehuis De Mensen, waar ze toen aan de slag was. Zij hadden interesse en via het Vlaams Audiovisueel Fonds (VAF) vonden we budget. De voltallige beoordelingscommissie van het VAF vond dat deze documentaire er moest komen na het lezen van ons dossier. Zo kwam deze reeks dan tot stand; via een coproductie tussen VRT en De Mensen.'

Jullie kwamen al snel uit bij Rik Devillé, priester op rust met in zijn kelder drie wanden vol kasten met dossiers, waarin hij meer dan duizend getuigenissen van slachtoffers optekende.

Ingrid: 'Rik Devillé heeft zijn leven gewijd aan het krijgen van erkenning voor de slachtoffers. Hij was blij met onze interesse, maar was ook voorzichtig met het verstrekken van persoonlijke gegevens. Hij had niet veel hoop dat het ons zou lukken

om mensen voor de camera te laten getuigen. Omdat hun vertrouwen als kind zodanig beschadigd is, zijn ze terecht heel wantrouwig. Ook naar de media. Ze zijn al zo vaak gebruikt. Ik begreep al snel dat dat niet gemakkelijk zou zijn. Rik is een grote hulp geweest.'

Ibbe: 'Hij kende iedereen persoonlijk en legde meestal de eerste contacten. Hij kon ons context meegeven: bel die man maar tussen 14.00 en 15.00 uur, dan werkt zijn vrouw en zij weet het nog niet. Heel wat slachtoffers getuigden onder pseudoniem in het boek van Rik, maar dat wij met een camera in hun woonkamer kwamen zitten en hun gezichten zouden tonen, is een veel grotere stap. Als iemand de voordeur voor ons opende, wist ik dat daar een slapeloze nacht aan vooraf was gegaan omdat we zouden langskomen. Tijdens die ontmoetingen ging er telkens een vat aan emoties open. Woede, verdriet, schaamte ... De sleutel om mensen te laten spreken is luisteren. Luisteren en niet beoordelen.'

Ingrid en ik reden heel Vlaanderen door om voorgesprekken te voeren. Als regisseur wil ik mensen kunnen zien in hun woonkamer'

IBBE

Hoe hebben jullie een vertrouwensband opgebouwd met de slachtoffers?

Ibbe: 'Het eerste jaar dat we aan *Godvergeten* werkten, reden Ingrid en ik heel Vlaanderen door om voorgesprekken te voeren. Als regisseur wil ik mensen kunnen zien in hun woonkamer, even in hun leven stappen. Zo krijg ik al een idee van hoe we de vertelling kunnen vormgeven, maar in dit geval waren die gesprek-

ken ook ontzettend belangrijk om elkaar te leren kennen en vertrouwen.'

Ingrid: 'Die eerste ontmoetingen waren telkens een aftasten van elkaar, waarbij je jezelf als maker ook moet blootgeven. Je moet laten zien wie je bent en hoe je met hun verhaal zal omgaan, waarom je bepaalde keuzes maakt. Uiteindelijk hebben we *Godvergeten* als een team gemaakt, waar meer dan 50 getuigen deel van uitmaken, inclusief slachtoffers die met ons spraken en die niet in beeld komen.'

Ibbe: 'We hebben geprobeerd de mensen sterk te betrekken in wat we voor ogen hadden. Zo vertelde ik aan getuige Jan dat de Vlaamse landschappen waarin deze verhalen zich afspelen een belangrijke visuele rol hebben in de reeks. Hij stelde daarop voor om naar de school te rijden waar hij misbruikt is en die autorit en de schoolpoort te filmen. Dat was zijn idee, niet dat van mij als regisseur. We wilden hen de controle geven. Die was al vaak genoeg van hen afgenomen.'

Ingrid: 'Het is voor iedereen moeilijk om over je intieme leven te spreken en wij vroegen hier aan mensen die zo breekbaar zijn om hun diepste trauma naar boven te halen. Sommigen hebben gelukkig de gave van het woord, maar we wilden ook de mensen die dat niet hebben laten vertellen wat ze meegemaakt hebben. De emoties en de worsteling om te spreken mochten er zijn en in beeld komen. Ze zijn deel van de levens van de slachtoffers. Ook spreken we in *Godvergeten* niet in bedekte termen over seksueel misbruik, zoals zo vaak gebeurt. De overlevenden vertellen wat hen precies is aangedaan. We hebben hen vooraf uitgelegd waarom we dat zo wilden doen. Ik vond het belangrijk dat de kijker echt geconfronteerd zou worden met de gruwel.'

Hoe ga je om met je eigen emoties bij het horen van die verhalen?

Ibbe: 'Na die eerste gesprekken reden we stil naar huis. Je denkt: in welke ellendige wereld ben ik beland? De lange autoritten hielpen om het te laten zakken. Thuis vroegen Smartschool en de boodschappen weer om aandacht, alledaagse dingen voelden haast als afleiding. Ik kan emoties parkeren; ik wilde dat de emoties zoveel

mogelijk in de reeks terechtwamen, niet bij mij persoonlijk. Maar natuurlijk ben je niet van steen en wil je soms troost bieden. Na de opnamen met Patrick kon ik niet anders dan hem vastpakken. Het was een bijzonder moment, waarna hij zei: 'Een knuffel ontvangen, dat had ik een tijd geleden niet gekund.'

Zegt het iets over wat *Godvergeten* voor de slachtoffers veranderd heeft?

Ingrid: 'De schaamte en schuld die ze voelden, vond ik zo pijnlijk. Ik weet dat die gevoelens heel diep zitten, dat het geen nut heeft om tegen die mensen te zeggen dat zij geen schuld hebben. Toch ben ik het blijven zeggen. En met *Godvergeten* hebben we de schaamte daar gelegd waar die hoort, aan de kant van de daders en vooral diegenen die het lieten gebeuren. Het is mooi om te zien dat de schaamte van de overlevers plaats aan het maken is voor fierheid. Deze mensen zijn helden, alleen al omdat ze het overleefd hebben. Dat mag je letterlijk nemen. Ze willen overlevers genoemd worden in plaats van slachtoffers, omdat ze dat zijn: er zijn genoeg mensen die het niet gehaald hebben. Tijdens mijn research vond ik talloze overlijdens, zelfdodingen en mensen die hun verhaal niet kunnen vertellen omdat ze in de psychiatrie zitten of letterlijk door een handicap geen stem hebben.'

Ibbe: 'Sinds de uitzending voelen velen zich gesterkt. De overlevers stonden hiervoor niet met elkaar in contact, daar hadden ze vaak de kracht niet voor. Door dit gemeenschappelijke project kennen ze elkaar nu. Bij de eerste ontmoeting met de hele groep had Mark Vangheluwe een T-shirt aangetrokken met het opschrift 'wij begrijpen elkaar'. Dat doet iets. Nu zoeken ze elkaar meer op, geven soms een lezing, spreken samen voor de parlementaire onderzoekscommissie. Ook Ingrid en ik houden contact met hen, in het bijzonder met de mensen die minder goed omringd zijn. We zien die mensen doodgraag. Dat moet ook wel; zo'n documentaire kun je alleen met veel liefde en respect maken.'

Hebben jullie als makers tegenkating gehad van de Kerk?

Ibbe: 'Nee, daar kan ik stellig in zijn. Er zijn persvoorstellingen geweest op de VRT, waarbij vertegenwoordigers van de Kerk aanwezig waren. Ze kregen de afleveringen telkens kort voor uitzending te zien, want ik heb nog gemonteerd terwijl de reeks al op antenne was. De documentaire was toen al af, ze hadden geen inspraak. Ook na de uitzending hoorden we niet van de Kerk. Wel van andere overlevers. Al sinds de eerste uitzending blijven er telefoons en mails komen van mensen die ons in vertrouwen nemen over het misbruik dat zij binnen de Kerk meemaakten. Er volgde ook een solidariteitsgolf: psychologen die sessies aanboden, een architect die gedenkbeeldjes voor slachtoffers wil in metselen in gebouwen... Daar werden we heel warm van.'

‘Net zoals de getuigen heel moedig zijn geweest om hun verhalen te vertellen, moeten journalisten lef tonen en zich vastbijten’

INGRID

Hoe zijn jullie omgegaan met hoor en wederhoor?

Ingrid: 'Als journalist moet je hoor en wederhoor toepassen, maar wat als je weet dat het wederwoord dat je krijgt niet de gehele waarheid is? We hebben in dit geval bewust gekozen voor een getuigengedreven vertelling, niet voor een onderzoeksjournalistieke aanpak. Al van in het begin was het duidelijk dat de overlevers deze reeks zouden dragen. Die keuze hebben we niet lichtzinnig gemaakt. We hebben alle

dossiers en bronnen die we konden vinden naast elkaar gelegd en daarin een systeem van georganiseerd kindermisbruik ontwaard. Dan kun je niet anders dan kant kiezen. Bovendien is de Kerk een instituut met een grote spreekbuis, terwijl getuigen vaak niet uit hun woorden komen. Het was tijd om hun verhalen te horen. Wij hebben een selectie daarvan gebracht om het behapbaar te houden. Er zijn nog veel meer slachtoffers en dossiers; dat heb ik ook verteld aan de parlementaire onderzoekscommissie.'

Die parlementaire onderzoekscommissie naar seksueel misbruik in de Kerk is in november van start gegaan naar aanleiding van *Godvergeten*.

Ingrid: 'Rik zei onlangs in *De Afspraak*: er is weer hoop. In de vierde aflevering van *Godvergeten* krijgen overlevers te horen dat het Europees Hof voor de Rechten van de Mens oordeelt dat de paus immuniteit geniet. Getuige Eva – die niet wilde sterven voordat de serie op antenne kwam, maar dat helaas niet gehaald heeft – reageert daar heftig op, totaal verslagen. Sommigen vonden het niet koosjer dat we dat moment zijn gaan filmen, omdat vooraf geweten was dat deze rechtszaak nauwelijks kans had. Maar 'niet alles wat geen nut heeft, heeft geen zin', dichte Stijn De Pape ooit. Daarmee toon je de ongelofelijke machteloosheid. Iedereen, ook de kijker, voelt dat dait onrechtvaardig is, dus je moet als maatschappij de vraag durven stellen: willen wij dat wel? Hoe kan een religieus hoofd boven elke wet staan wereldwijd? Er kijken nu heel veel ogen naar de parlementaire commissie. Als de slachtoffers nu belazerd worden, dan wordt de hele bevolking beduvel. Ook in het buitenland wordt er trouwens meegekeken: de berichtgeving rond *Godvergeten* is internationaal.'

Hoe kunnen journalisten dit onderwerp verder uitdiepen?

Ibbe: 'Ga eens met Rik Devillé praten, zou ik zeggen. Er kan gekeken worden naar de rol van nonnen zoals De blauwe zusters, de financiën van de Kerk, verplaatste paters en broeders in ontwikkelingslanden, bevallin-

© Emy Elleboog

gen onder X ... Misbruik in de kerk biedt een stevige voedingsbodemp voor journalisten. Helaas.'

Ingrid: 'Er zit nauwelijks evolutie in de houding van de Kerk tegenover het misbruik, dat nog steeds geminimaliseerd wordt. Roger Vangheluwe en kompanen hadden al lang ontslagen moeten zijn; structurele verandering en schadevergoedingen blijven uit. Ik hoop dat journalisten door de symboolpolitiek heen prikken en dieper graven. Onderzoek bijvoorbeeld eens de *Dignity-tape* die De Morgen publiceerde, waarop een jonge vrouw melding doet van een niet-verjaarde zaak bij de kerkelijke Stichting Dignity. Het slachtoffer wordt afgeraden om aangifte te doen en men lijkt niets te doen om te verhinderen dat er bijkomende slachtoffers vallen. Hoe zit het met die vermoedelijke dader? Net zoals de getuigen heel moedig zijn geweest om hun verhalen te vertellen, moeten journalisten lef tonen en zich vastbijten; en daar ook genoeg tijd voor krijgen van hun opdrachtgevers.'

Drie jaar lang beten jullie je vast in deze reeks, maar jullie namen staan niet op de eindgeneriek. Luckas Vander Taelen klaagde dat aan in een opiniestuk in De Standaard.

Ibbe: 'De regel bij VRT is dat enkel het

productiehuis vermeld wordt op de eindgeneriek. Omdat ik onze ploeg toch publiekelijk wilde bedanken, heb ik een bedanking op Facebook gezet. Ik vermoed dat die post is gaan circuleren. Het was niet mijn bedoeling dat daar een debat over zou ontstaan, maar ik vind het wel belangrijk dat mensen weten wie *Godvergeten* gemaakt heeft. Iedereen heeft bijgedragen aan het eindresultaat, van *colour grader* tot cameraman. Ik heb veel van het team gevraagd, zij hebben regelmatig hun weekendplannen gewijzigd, omdat ze het belang van de reeks inzagen. Waarom moeten zij in de anonimiteit blijven? We zijn trots op ons werk en dat stukje erkenning doet veel.'

Waarom werken jullie op dit moment?

Ibbe: 'Ik ben freelancer, het is niet zo dat mijn telefoon nu ontploft met opdrachten. (*lacht*) Ik moet zelf vaak op zoek naar een samenwerkingspartner of productiehuis voor een volgend project. Die zoektocht is boeiend, maar niet eenvoudig. Er beweegt gelukkig veel en er is veel ambitie en talent. Als documaker ben je van nature misschien wel bescheiden en sta je ten dienste van je onderwerp. Ik kan heel erg geraakt worden door een goede reeks uit bijvoorbeeld Australië – waarom zou dat niet mogelijk

Ibbe Daniëls (50) is freelance regisseur. Ze regisseerde eerder een eigen langspeeldocumentaire *Rêve Kakudji*, werkte aan lange en kortere docu's als *Sam & John* en *Schrijvers van de lage landen*, *Kinderen van het Verzet*, *People of tomorrow*. Ze was ook co-regisseur van de fictieserie *Lost Luggage*.

Ingrid Schildermans (53) is documentairemaker en redacteur bij Canvas. Ze werkte eerder aan onder meer *Kinderen van De Kolonie*, *Wij Vrouwen*, *Belpop*, *LUX*, *In De Ban Van Tsjernobyl*, *Alleen Elvis blijft bestaan* en *Blanco*.

zijn met een Belgische documentaire in andere landen? Veel onderwerpen of emoties zijn zo universeel dat landsgrenzen niet tellen. Ook bij *Godvergeten* is dat zo.'

Ingrid: 'Ik werk in een heel fijn team aan historische reeksen voor Canvas. Op dit moment zijn we daarvoor op zoek naar mensen die de *friendly fires* meemaakten, de bombardementen in 1943 en 1944 in België. Hoe beleefden zij dat en hoe zit het met kinderen nu in bombardementen? Ook in die reeks vertrekken we vanuit de getuigenissen van gewone mensen en de relevantie vandaag. Uit *Godvergeten* blijkt opnieuw dat het zelden de machtigen zijn, maar haast altijd moedige, gewone mensen die de wereld ten goede veranderen.'

A.I.

BOEK

Artificiële Intelligentie is overal en zal in de toekomst ons leven steeds meer bepalen, ook in de media. Wanneer je nu naar Spotify luistert, een Waze-route volgt of de spam uit je mails laat filteren, gehoorzaam je eigenlijk een AI-systeem. In zijn boek *A.I.* legt wetenschapper en tv-figuur Lieven Scheire uit hoe deze nieuwe vorm van software computers en apps vaardigheden geeft die ze tot nu toe nooit hadden.

A.I., Borgerhoff & Lambergts, 240 blz.

INTERVIEW KATRIN SWARTENBROUX

EVENT

Op donderdag 21 december is Katrin Swartenbroux om 18 uur te gast bij de VUB. Ze werkte als chef van de digitale Knack Weekend en nu als journalist voor De Morgen. Ze publiceerde in april van dit jaar haar eerste boek *OK dan niet*, een essaybundel over de levensvragen van millennials. Na het interview volgt voor alumni het traditionele kerstfeestje van Toegepaste Taalkunde, waar ook onder meer Wilfried Mostinckx en Bernadette Timmermans, beiden net gepensioneerd, aanwezig zullen zijn.

Campus VUB (D.O.08), Pleinlaan 2, 1050 Brussel, 18u: interview + 20u: kerstfeest. Inschrijven: martina.temmerman@vub.be

DRAW FOR CHANGE

BOEK

In het boek *Draw for Change* schetst journaliste en schrijfster Catherine Vuylsteke het levensverhaal van zes vrouwelijke cartoonisten uit Mexico, de Verenigde Staten, India, Syrië, Egypte en Rusland. Ze nemen het op tegen autoritaire leiders, reactionair denken, en de dogma's van het patriërchaat, religie en de machocultuur. Over hen werd eveneens een gelijknamige documentaireserie gemaakt, die in Cannes bekroond werd. Er loopt ook een voorstelling, waarin fragmenten uit het boek afgewisseld worden met docufragmenten en cartoons van de cartoonisten. In maart 2024 is die nog te zien in Genk en Oostende.

Draw for change - Six female cartoonists redefining the lines, Lannoo, 176 blz.

BEDANK VOOR BEWEZEN DIENSTEN

BOEK

In 2022 werd Annick Ruyts ontslagen bij de VRT, na 33 jaar dienst. In dit boek onderzoekt de oud-presentatrice en voormalige eindredactrice van het programma *Alleen Elvis blijft bestaan* het rouwproces dat gepaard gaat met verlies van werk. Tegelijk wil de auteur manieren aanreiken om beter om te gaan met ontslag. Zo geeft ze onder meer tips aan werkgevers om het laatste gesprek aan te gaan.

Bedank voor bewezen diensten - Hoe ontslag ook menselijk kan zijn, Borgerhoff & Lambergts, 250 blz.

Kristof Van der Stadt

HOOFDREDACTEUR DATANEWS

'Ik zie mogelijkheden voor vertalingen, het samenvatten van teksten als leidraad, het maken van afbeeldingen ter illustratie, assistentie bij eindredactie (bijvoorbeeld voor het suggereren van andere titels), transcriptie van interviews, transcriptie van meetings, het schrijven van teksten op basis van het eigen tekstarchief als 'voorzet' voor de journalist (bijvoorbeeld voor een in memoriam of een bedrijfsgeschiedenis).'

Rien Emmery

FACTCHECKER KNACK, VRT

'Ik zie enkel mogelijkheden voor onderzoek, vertaling en eindredactie/spelling checking. Dat zijn eigenlijk zaken waarvoor nu ook al technologie gebruikt kan worden. Géén generatieve AI, wat mij betreft.'

Joeri Dehouwer

RESEARCHER THOMAS MORE

'In zijn huidige vorm zal AI vooral dienstdoen als copiloot in de verscheidene journalistieke werkfasen. De journalist kan daarbij zijn bestaande taken versnellen, optimaliseren en aanvullen met ondersteuning van AI. We zien nu ook al de voorlopers van autonome *agents*. Die zullen delen van deze taken semizelfstandig kunnen uitvoeren. Daarbij zal de journalist nog steeds aansturen maar zonder elke opdracht expliciet te hoeven formuleren of op te splitsen in afzonderlijke taken. Op die manier krijgt hij zijn eigen team van virtuele collega's of onderaannemers.'

Gunter Willekens

JOURNALIST HET BELANG VAN LIMBURG

'Mogelijkheden? Eindredactie, correctie en suggestie.'

Luc Pauwels

JOURNALIST VRT

'Simpele factuele teksten redigeren. Dubbelchecken van reeds gekende informatie. Transcriberen van audio- of video-opnamen. Vertalingen. Snel massa's data doorploegen en structureren. Maar opgelet: er zitten momenteel nog te veel fouten in AI-apps om je zomaar te kunnen verlaten op hun informatie.'

Kristin Van Damme

RESEARCHER UGENT

'AI kan inspiratie bieden, er zijn interessante tools voor het transcriberen of synthetiseren. Maar sommige redacties zullen van AI profiteren om snel en goedkoop werk te leveren. Zij gaan gewoon copy-pasten wat Chat GPT en consoorten te bieden hebben. Die keuze heeft dan wel minder met journalistiek te maken dan met drijfveren daarbuiten. Ik pleit er alleszins voor dat redacties sterk blijven inzetten op een menselijke inbreng, voor de benadering van het nieuws, voor verduidelijking, voor achtergronden... Op die manier kunnen ze hun journalistieke rol ook extra in de verf zetten, tegenover de AI-driven journalistiek die eraan komt.'

RONDVRAAG AI IN DE JOURNALISTIEK**'AI kan jouw virtuele collega zijn'**

De AI-golf die ook de mediasector overspoelt, zet velen aan het denken. De meest geuite bekommernis daarbij: waar liggen er mogelijkheden voor AI-toepassingen in de journalistiek, en waar liggen de grenzen? We vroegen het aan journalisten en communicatiewetenschappers die thuis zijn in de materie.

POL DELTOUR

Dominique Deckmyn

JOURNALIST DE STANDAARD

'AI kan dienen voor bijna alles behalve het produceren van artikels (of het delen van artikels). Het is een goede eerste stap bij informatiegaring, vooral als je in dialoog met de chatbot gaat zoeken. Je komt dan op info die je met een Google zoekterm niet vindt. AI kan ook een goede brainstorm-partner zijn, om ideeën voor insteken of vragen voor een interview te genereren. Maar het is totaal ongeschikt voor eindredactie. Het creëren van beelden is problematisch, hoewel er bij sommige media best wel situaties zijn waar het kan. En dan ja, AI als hulpje bij het doorpubliceren op sociale media, zoals vaak wordt gezegd. AI is dat nu toch niet zo'n grootschalig werk.'

Ike Picone

PROFESSOR VUB

'In de audiovisuele journalistiek zie ik mogelijkheden voor vertaalwerk, ondertitelen en ook het automatisch dubben in andere talen met gesynchroniseerde lippen. Een geschreven tekst zal zonder veel moeite omgezet kunnen worden in korte video's met AI-gegenereerde beelden en voice-over, opnieuw in verschillende talen. Voor nieuwsbedrijven die in verschillende markten actief zijn, creëert dat belangrijke nieuwe toepassingen. Personalisatie op basis van de voorkeuren van een gebruiker is al ingeburgerd, en zal in combinatie met generatieve AI nog verder doorgedreven worden. Denk aan teksten die automatisch geredigeerd worden in lijn met de voorkeuren en gebruikersgeschiedenis van mensen. Iemand die het conflict in Gaza op de voet volgt krijgt dan enkel de meest recente updates te zien, en dat wordt automatisch een stuk met *explainers* en meer geschiedenis voor iemand uit wiens online profiel blijkt dat die het conflict nog niet heeft gevolgd.'

Pieterjan Van Leemputten

JOURNALIST DATANEWS

'Transcriptie van interviews, en op termijn vermoedelijk ook interviews grotendeels als afgewerkte tekst afleveren. Vertalingen van zowel bronmateriaal als het eindresultaat: video of tekst wordt simultaan in verschillende talen verspreid. Beeldgeneratie ter vervanging of aanvulling van stockbeelden. Automatisering van overhead: posten op sociale media, AB-testing, nieuwsbrieven samenstellen, homepage ordenen... Teksten automatisch inkorten tot de gewenste lengte, bijvoorbeeld bij het omzetten van online naar print of het aanbieden van een langere of kortere versie voor de lezer naargelang diens tijd.'

Geert Van Lierde

VAKPERSJOURNALIST

'Snelle vertalingen. Het snel verzamelen van basisinfo of het opstellen van een ontwerptekst met basismateriaal. Maar dat blijft wel degelijk nog verder redactioneel uit te werken. Factchecking blijft (alsnog) noodzakelijk.'

Sarah Van Leuven

PROFESSOR UGENT

'Ik zie parallellen met onze studenten die papers moeten schrijven. Voor research, datamining, het maken van samenvattingen of spellingcontrole biedt AI zeker mogelijkheden. Idem voor *headline testing* of het maken van titels. Het creatievere werk, het interpreteren van informatie ook, zal toch steeds mensenwerk blijven. Overigens moet elke inzet van AI met kritische zin gebeuren. Het materiaal waarmee die tools worden getraind, is nu eenmaal niet neutraal.'

Luc Vanheerentals

FREELANCE JOURNALIST

'Ik zie voor mijn journalistiek werk (Juristenkrant, Apache, De Journalist, RandKrant, ROBtv, Dewereldmorgen...) geen voordelen in gebruik van AI-toepassingen.'

Jan Nagels

JOURNALIST BELGA

'Mogelijkheden: vertalingen, verwerking van info en eindredactie. Grenzen: van zodra er het minste risico bestaat op ongeverifieerde of onjuiste info.'

Frederic Heymans

RESEARCHER VUB / DATA & MAATSCHAPPIJ

'Mogelijkheden zijn er zeker. Geautomatiseerde contentcreatie: AI-tools kunnen formats van nieuwsartikelen of samenvattingen genereren op basis van ruwe gegevens, waardoor er minder tijd en moeite nodig is voor routinematige taken. Eindredactie: ondersteuning voor de correctie van teksten, het suggereren van quotes en titels. Vertaalopdrachten. Audio naar tekst: ondersteuning van journalisten bij de transcriptie van interviews. Personaliseren van content, zoals het maken van nieuwsbrieven op maat. Visualisering van data. Factchecking. Grenzen zijn er ook, en die stellen de nood aan kwaliteitscontrole. Menselijk toezicht blijft essentieel om de kwaliteit, context en journalistieke integriteit van nieuwsverhalen te behouden.'

Valerie Deridder

JOURNALIST KNACK

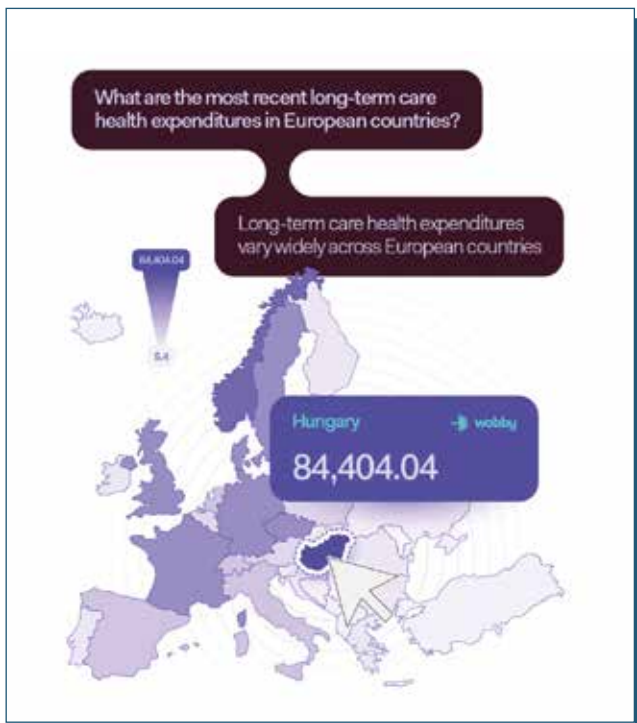
'Ik denk dat generatieve AI zoals ChatGPT kan worden gebruikt voor een eerste aanzet, bijvoorbeeld voor glossaria en dies meer. Voor een eerste eindredactie kan het ook. Qua titels zou ik oppassen: de titels die doorgaans goed scoren zijn heel *clickbaity*, dus mogelijk stelt AI die dingen voor. Maar is dat ook de branding die je als nieuwsmerk wil uitstralen?'

Van data naar verhaal: maak kennis met **Wobby**

Dagelijks wordt er een zee aan data geproduceerd, toch is het voor journalisten vaak moeilijk om er nieuws mee te maken. Een uitdaging waaraan ook onderzoeks- en datajournalist Amra Dorjbayar niet ontkwam. Vanuit zijn ervaring als datajournalist bij VRT NWS ontstond de zoektocht naar een efficiënte oplossing. En dat werd ... Wobby.

→ WAT IS WOBBY?

Wobby is een dataplatform speciaal ontworpen voor journalisten. Het helpt om complexe data om te zetten naar boeiende nieuwsverhalen. Het functioneert als een Google voor statistische gegevens en biedt innovatieve oplossingen voor vaak voorkomende dataproblemen binnen de journalistiek.

→ HOE WERKT WOBBY?

Allereerst verzamelt Wobby duizenden datasets van officiële bronnen zoals Eurostat en Statbel en maakt die dankzij een eenvoudige zoekfunctie snel en gemakkelijk vindbaar. Zo krijgen journalisten steeds toegang tot de meeste actuele gegevens, zonder tijdrovend zoekwerk.

Op vlak van dataverhalen zijn journalisten momenteel vaak te afhankelijk van persberichten, maar er worden dagelijks veel data gepubliceerd die verloren gaan omdat niemand ze opmerkt. Wobby zorgt ervoor dat al deze gegevens steeds actueel zijn op het platform. Zo krijgt de journalist dagelijks een lijst van meest recente data, mooi gesorteerd per thema en per databron.

Wobby gaat verder door ook AI-gegenereerde grafieken en samenvattingen aan te bieden, waardoor het de journalist nooit aan inspiratie ontbreekt. Zelfs zonder diepgaande datakennis wordt data-analyse toegankelijk. De tool biedt een gebruiksvriendelijke 'workspace' voor de dataleken. Je kan met Wobby spreken zoals je met ChatGPT zou doen - intuïtief en in natuurlijke taal.

Tot slot kunnen journalisten de data volgen die voor hen relevant zijn. Zodra er nieuwe data beschikbaar zijn, ontvangen ze automatisch een melding. De analyse hoeft slechts eenmaal te worden uitgevoerd; bij nieuwe gegevens krijg je dezelfde analyse met bijgewerkte cijfers en visualisaties.

→ MEER INFO

Amra Dorjbayar

amra@wobby.ai

+32 476 86 99 18

wobby.ai

(journalisten kunnen twee maanden een gratis account krijgen)

‘Verslag uitbrengen over Gaza is een permanente valkuil’

De straten in Brussel kleurden wekenlang groen, rood, zwart en wit van de Palestijnse vlaggen en in Londen liepen honderdduizenden betogers over de iconische Westminster Bridge. De betogende mensenmassa houdt de media een kritische spiegel voor, maar hoe ga je als journalist het best om met de situatie? En waar ligt de grens tussen activisme en journalistiek?

ANNELEEN OPHOFF

‘Mij zal je alvast nooit in zo’n betoging vinden’, zegt Rudi Vranckx stellig tussen twee happen door. De VRT-journalist is net terug uit Israël. Bij een hotdog in een Leuvense lunchbar geeft hij zijn kijk op de zaken. ‘Ik ben daar heel dogmatisch in. Door te betogen wek je niet alleen een gevoel van partijdigheid op, je toont het ook.’

Oorlogscorrespondente Joanie de Rijke en MO*-journaliste Tine Danckaers zal je ook niet onder de spandoeken vinden. ‘Ik ga daar geen doekjes om winden: wanneer het over Israël en Palestina gaat, let ik heel erg op’, stelt Danckaers, die voor *MO* Magazine* het Midden-Oosten opvolgt. ‘Tijdens de klimaatmars heb ik wel al meegewandeld. Het verschil moet je zelf aanvoelen.’

In de Code van de Raad voor de Journalistiek staan geen duidelijke richtlijnen over manifestaties of petities. Wel moet je het onderscheid tussen feiten en commentaar

duidelijk maken en je onafhankelijkheid bewaren. Bij *VTM Nieuws* hanteert Jo Buggenhout als chef deontologie de News City Code, een lijvig document dat duidelijke regels oplegt voor de News City-merken binnen DPG Media. ‘Daarin staat dat je de geloofwaardigheid van je collega’s niet op het spel mag zetten’, legt Buggenhout uit. ‘Dan vind ik de aanwezigheid op een betoging tegen de oorlog in Gaza persoonlijk niet het beste idee. Ook journalisten hebben uiteraard recht op een mening, maar wil je tegen iets protesteren, doe dat dan als journalist via je werk.’

Schrijven, televisiereportages maken of podcasts in elkaar boksen: volgens Vranckx draait het om een zoektocht naar begrip. ‘Journalistiek gaat vaak over de interpretaties van feiten,’ zegt hij, ‘maar de feiten zijn heilig. En je intentie moet zo eerlijk mogelijk zijn.’ In het Israëlisch-Palestijns conflict is dat vaak wikken en wegen. ‘Je belicht het leed van de families van de gijzelaars die Hamas op 7 oktober heeft

gemaakt. Maar je moet ook erkennen waar die actie vandaan komt. Als je niet over de onderdrukking praat, kan je niet begrijpen wat er zich in Gaza afspeelt. Je hoort dan: die beesten van Hamas zijn uitgebroken. Maar hoe komt het dat zij opgesloten zitten?’

Op sociale media zijn er weinig tinten grijs te bespeuren. Afhankelijk van je algoritme zie je vandaag een verheerlijking van de militaire daden van Israël of afschuwelijke beelden van slachtoffers in Gaza. Bij die laatste horen ook allerlei tweets, Instagramstories en TikTokvideo’s met vlijmscherpe kritiek aan politici en mediamaakkers. ‘In het begin zag je inderdaad een heel pro-Israëlische stroom in de berichtgeving, terwijl de publieke opinie daar lijnrecht tegenover stond. Sociale media wakkeren die polariteit alleen maar aan’, vindt De Rijke.

BASELINE VAN THE WASHINGTON POST
Op 23 november schreven acht BBC-jour-

‘Ons werk is van belang. Mensen kunnen op die manier geïnformeerd op straat komen’

RUDI VRANCKX

nalisten een brief naar Al Jazeera om hun eigen bedrijf aan te klagen voor een ondermaatse verslaggeving over de oorlog in Gaza. ‘De BBC is er niet in geslaagd dat verhaal accuraat te vertellen’, schrijven ze anoniem. ‘Daardoor hebben ze het publiek niet geholpen de mensenrechten-

schendingen in Gaza te begrijpen.’ De journalisten verwijten de Britse omroep dat ze de historische context verzwijgen en meer energie steken in het humaniseren van de Israëlische slachtoffers dan van de Palestijnse. ‘Sommige burgerlevens worden waardevoller geacht dan andere’, vertelt een van de journalisten aan Al Jazeera. Zo werd in de eerste weken van de oorlog aan Palestijnse burgers en experts die hun verhaal op televisie deelden, systematisch gevraagd of zij de aanslag van Hamas veroordeelden. Aan studiogasten die Israëls positie verdedigden, werd echter niet gevraagd of ze de acties van hun regering verwierpen, schrijven de journalisten. Bij VTM Nieuws zijn ze zich bewust van de kritiek op de positie van grote media-merken in het Israëlisch-Palestijns conflict. ‘Professioneel journalist zijn, betekent dat je het debat moet voeren’, vindt Jo

Buggenhout. ‘Het belangrijkste is dat we niets mogen verhullen. Als je bewust iets verzwijgt, zit je op de foute weg.’ Buggenhout kijkt ter referentie even naar internationale collega’s. ‘De mooiste baseline die er in de journalistiek bestaat, is die van The Washington Post’, vindt hij. ‘*Democracy dies in darkness*. Als we zwijgen, gaat het licht uit en kruipen we allemaal in een donker hoekje. Maar doe het licht aan en je ziet de gaten in het plafond en in de muren. Dan zeg je duidelijk: kunnen we het hierover hebben, alsjebieft?’

Ook in de inbox van Rudi Vranckx stapelt de kritiek zich op. ‘Ergens is die druk positief: het houdt je scherp. Een van de verwijten is dat er een dubbele moraal heerst. Die heeft een zekere grond. In de oorlog in Oekraïne waren we minder

voorzichtig met bepaalde woorden. Die activistische reacties zetten mij aan het denken, maar ik zal daardoor mijn mening niet veranderen. Op sociale media is de druk wel persoonlijker, directer en harder. Was ik zelf nog jong geweest, dan weet ik niet of ik die *shitstorm* zou kunnen verteren.'

GEEN ENKELE BESCHERMING

Op zijn 63ste maakt Vranckx deel uit van de oude garde op de VRT-nieuwsdienst. 'Uiteraard wil ik soms liever terug dertig zijn, maar ik benijd het niemand om in dit klimaat over zo'n complex probleem verslag te moeten uitbrengen. Het is een permanente valkuil.' Met meer dan dertig jaar ervaring voelde Vranckx zich goed voorbereid toen hij in oktober, enkele uren na de aanslag van Hamas, het vliegtuig opstapte. 'Als je die context van de Israëlische bezetting niet met je meedraagt, is het gemakkelijk om in Israël door dat gevoel van wraak meegesleurd te worden. Op elke straathoek hangen affiches van gijzelaars die door Hamas meegenomen zijn. Het gevaar van die bubbel is groot.'

Na de aanslag van Hamas sloot Israël de Gazastrook hermetisch af. Internationale media zijn daardoor afhankelijk van lokale

'Het is aan journalisten om vragen te stellen, niet om iets te verkondigen'

TINE DANCKAERS

journalisten. 'Als ik hen de klok rond in Gaza zie vechten om hun verhaal te kunnen en te mogen brengen, dan bloedt mijn hart', zegt Buggenhout, die vertrouwen toont in zijn Palestijnse collega's. 'Zij zijn geen activisten. Neen, zij zijn journalisten. Ik heb er nog geen enkele zien of horen liegen. Dat geldt trouwens ook voor vele Israëlische collega's.'

Het lijden van de Palestijnse journalist ging de afgelopen weken de wereld rond. Tijdens een live televisie-uitzending berichtte de Palestijnse journalist Salman Al-Bashir dat zijn collega, Mohammad Abu Hattab, samen met elf familieleden

was gedood bij een bombardement. 'We gaan er allemaal aan,' barstte hij toen uit, 'een voor een.' Een week eerder hoorde Wael Al Dahdouh, Palestijns journalist en het hoofd van Al Jazeera's redactie in Gaza, tijdens een live-uitzending dat zijn vrouw, dochter, zoon en kleinzoon samen met nog acht andere familieleden waren omgekomen bij Israëlische luchtaanvallen. De dag erop stond hij weer voor de camera.

'Als je op dit moment in Gaza je werk wil doen, is er geen enkele bescherming', zegt Vranckx. 'Ook niet voor vrouwen of kinderen. Voor niemand blijktbaar.' Het enorme dodental in Gaza maakt dat velen de oorlog tot een genocide willen uitroepen. Toch ligt dat moeilijk bij veel journalisten.

'Al Jazeera doet het', vertelt Buggenhout. 'Bij hen zie je *Gaza Genocide* op het scherm verschijnen. Maar bij CNN International zie je in deze oorlog bijna het omgekeerde. Daar komen opmerkelijk weinig Palestijnse stemmen aan het woord.' De Rijke en Danckaers vinden dat het niet de taak is van de journalist om een juridisch debat te leiden. 'Het is aan ons om vragen te stellen,' meent Danckaers, 'niet om dingen te gaan verkondigen.'

Buggenhout vult aan: ‘Laten we de kans geven aan historici en juristen om hun werk te doen. Wij moeten hen daarbij wel helpen door hen nietsverhullend zoveel mogelijk elementen aan te reiken.’

FAKE NEWS

Aangezien journalisten geen toegang krijgen tot Gaza, spelen ook beelden die door het Israëliëse leger worden gemaakt, een grote rol. ‘Sinds het begin van de grondoperatie mag er heel af en toe iemand *embedded* mee met het Israëliëse leger’, merkt Vranckx op. ‘Maar ik weet wat het is om *embedded* te zijn. Daar zit geen greintje onafhankelijkheid aan. Je mag enkel die twee soldaten interviewen, enkel die twee gebouwen in beeld brengen. Je moet dan niet doen alsof het een neutraal beeld is.’ Maar het Israëliëse leger brengt zelf ook video’s uit die een traditionele reportage-stijl gebruiken. ‘Neem nu die professioneel gemaakte filmpjes van de zoektocht naar de tunnels onder het Al-Shifa-ziekenhuis’, zegt Vranckx. ‘Je hebt daar een bijna professionele presentator, die uitleg geeft over wat je waar vindt. Maar hij heeft wel een uniform aan.’

Zelf heeft hij maar weinig vertrouwen in de beelden uit Al-Shifa. ‘Die tien oude geweren, twee kalasjnikovs en een paar vesten, dat is nonsens’, zegt hij stellig. ‘In elk groot gebouw in Gaza, op de Westbank, en in Israël zijn meer wapens dan dat. Bovendien mogen er volgens een interpretatie van het internationaal recht ook lichte wapens zijn voor de bewaking van gebouwen.’ Dat zijn inzichten die veel kijkers vaak niet hebben. ‘Het is aan ons om dat goed te kaderen. Want als je die beelden zo vrijgeeft, zegt ons bomma in de zetel: *ah ja, ziet ge wel*.’

‘Als je als journalist
bewust iets verzwijgt,
zit je op de foute weg’

JO BUGGENHOUT

Toen Vranckx weer uit Israël naar huis kwam, was dat met een gevoel van machteloosheid. Hij herkent dat bij de mensen die de straat op trekken. ‘Ik zou willen zeggen dat het mij niets doet, die beelden van een massa betogers’, zegt

Vranckx. ‘Maar ze doen me beseffen dat ons werk van belang is. Zo kunnen mensen geïnformeerd de straat op komen, en niet enkel vanuit de eigen echokamer op het internet handelen.’ Tussen de Palestijnse vlaggen tonen de manifestanten soms afgedrukte foto’s uit de media, of kartonnen borden die refereren aan ‘*Never Again*’, de slogan die na de Tweede Wereldoorlog in het leven werd geroepen. Vranckx denkt veeleer aan het excuus uit de Tweede Wereldoorlog: *Wir haben das nicht gewusst*. ‘Niet deze keer’, zegt hij. ‘Niet als ik er iets aan kan doen. Het kan niet zijn dat dit geweld zomaar passeert.’

Gaza dodelijk voor journalisten

Meer dan één per dag. Aan dat tempo worden journalisten in Gaza gedood sinds 7 oktober. Daarnaast raakten ook nog journalisten gewond of werden ze gearresteerd. Midden in het grondoffensief lieten de Israëliëse strijdkrachten aan persbureaus weten dat ze de veiligheid van journalisten niet kunnen garanderen. Tientallen mediakantoren in Gaza zijn inmiddels beschadigd of gebombardeerd, waardoor journalisten geen veilige plek meer hebben om hun werk te doen. Velen beschikken niet over kogelvrije vesten, helmen of gasmaskers en kunnen geen leveringen ontvangen omdat het gebied hermetisch is afgesloten. Ze kampen ook met uitgebreide stroom- en communicatiestoringen, voedsel- en watertekorten, en moeten soms met hun families vluchten.

Ook de afgelopen decennia waren de Palestijnse gebieden een dodelijke zone voor journalisten. Sinds 2001 vielen twintig slachtoffers door Israëliëse militairen: achttien Palestijnse journalisten en twee Europese correspondenten. Het bekendste slachtoffer is de Palestijns-Amerikaanse televisie-journaliste Shireen Abu Akleh. Zij stierf in mei 2022 toen een kogel zich een weg baande door de smalle opening tussen haar helm en haar beschermende vest. Tot op heden is niemand ter verantwoording geroepen, noch voor de moord op Shireen Abu Akleh, noch voor de dood van de andere journalisten door toedoen van Israëliëse militairen. Die straffeloosheid voerspelt weinig goeds voor een onafhankelijk onderzoek naar de slachtoffers van vandaag.

Rechtspraak checken kan nu ook digitaal

28 apps moeten justitie het digitale tijdperk inloodsen. Een ervan is JustJudgment, een centrale databank met digitale vonnissen en arresten. Het is een handige tool voor (gerechts)journalisten, maar de app staat nog niet helemaal op punt en brengt een aantal vragen met zich mee.

CHARLOTTE MICHILS

Digitale justitie, een huis met veel kamers

De beleidsnota Justitie van 31 oktober 2023 belicht de 28 apps voor een digitale justitie. Ze maken het digitaal dossier, de digitale rechtbank en de digitale gevangenis mogelijk. Van belang voor (gerechts)journalisten zijn JustJudgment (waarover dit artikel gaat) en JustCourt. JustCourt maakt het digitaal bijwonen van zittingen mogelijk. Zo heeft straks elke locatie minstens 1 zittingszaal uitgerust voor videozittingen. In 2024 start een pilootproject met

de rechtbanken van Mechelen, Brussel en Marche-en-Famenne. Specifiek voor freelancejournalisten die te maken krijgen met een failliete opdrachtgever is dan weer Justinsolvent (vroeger: Regsol) interessant. Justinsolvent is de digitale procedure voor het beheer van dossiers inzake faillissementen en gerechtelijke reorganisaties. Als schuldeiser kan je via Just-on-web in enkele stappen een schuldvordering indienen bij de arbeidsrechtbank.

‘Gewone vonnissen en arresten vastkrijgen is voor een journalist nog altijd een klus: de rechtbanken hebben verschillende regels – sommige anonimiseren, andere niet – en al te vaak moeten perskaarten opnieuw worden opgestuurd.’

Dat zei justitieverslaggever John De Wit in een opiniestuk op journalist.be begin 2021. Op dat vlak zou JustJudgment een absolute gamechanger moeten zijn. Eerlijke en gematigde berichtgeving staat of valt nu eenmaal met tijdige objectieve informatie, maar voorlopig kampt de digitale database nog met groeipijnen.

‘Elk vonnis is met redenen omkleed. Het wordt openbaar bekendgemaakt op de wijze bepaald door de wet. In strafzaken wordt het beschikkend gedeelte uitgesproken in openbare terechtzitting.’

ARTIKEL 149 VAN DE GRONDWET

TWEE LUIKEN

JustJudgment (ook aangeduid als CeReBRO of Centraal register voor beslissingen van de rechterlijke orde) vindt zijn grondslag in de wet van 16 oktober 2022 (BS 24 oktober 2022). De database heeft een besloten en een publiek luik. Het eerste bevat alle integrale uitspraken en is de authentieke bron voor de rechterlijke orde. Het publiek luik bundelt rechterlijke beslissingen in gepseudonimiseerde vorm. Het publiek luik komt zo tegemoet aan de in artikel 149 van de Grondwet verankerde openbaarheid van rechtspraak en maakt controle op de rechterlijke orde mogelijk. Dankzij deze toegang kan er nagegaan worden hoe rechters wetten interpreteren en toepassen. Het publieke luik heeft wel wat vertraging opgelopen. Als nieuwe uiterste datum voor inwerkingtreding wordt 1 april 2024 naar voren geschoven.

MACHTIGING VOOR JOURNALISTEN

Journalisten hebben, net als wetenschappers en historici, toegang tot het besloten deel. Toch zullen ze nog wat geduld moeten hebben. ‘De eerstkomende maanden zullen er nog niet zo veel vonnissen beschikbaar zijn’, aldus het kabinet van de minister van Justitie. Het Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat verwerking van gespecificeerde, individuele en niet-gepseudonimiseerde vonnissen en arresten voor journalistieke doeleinden kan mits machtiging en

onder voorwaarden. Het is het beheerscomité van het centraal register dat instaat voor die machtiging.

De regeling voor journalisten hangt samen met de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de Belgische uitvoeringswet. De AVG – beter bekend als GDPR – legt lidstaten op om het recht op privacy te verzoenen met de vrijheid van meningsuiting en informatie. België koppelt het ‘light regime’ voor journalisten, waarbij bepaalde verplichtingen (voorwaardelijk) wegvallen, aan de naleving van de beroepsethiek.

ZO VOLLEDIG MOGELIJK

Een vlotte toegang tot vonnissen en arresten is cruciaal voor journalisten. In de context van 24/24- en 7/7-nieuwsproductie en dito deadlines hebben ze vaak snel zo volledig mogelijke informatie nodig. En, als het even kan, ook: gecentraliseerde ontsluiting (geen onderlinge verschillen meer tussen rechtbanken), proactief communiceren, geen inhoudelijke beperkingen. Dat laatste houdt in: zicht op de namen van alle betrokkenen, van partijen over advocaten tot parketmagistraten en rechters, de volledige uitspraak (en niet louter het beschikkend gedeelte of een samenvatting).

VVJ hoopt op een spoedig overleg met justitie. Bijkomende feedback welkom.
charlotte.michils@journalist.be

Het Gerechtelijk Wetboek mag dan de verwerking voor journalistieke doeleinden regelen, toch blijven de vragen rond de volgende vijf thema’s voorlopig onbeantwoord:

1. Gespecificeerde en individuele vonnissen en arresten

Een van die vragen gaat over de toegang tot ‘gespecificeerde en individuele vonnissen en arresten’. Moet het beheerscomité letterlijk elke toegang machtigen? Als dat zo is, wat zijn dan de overwegingen? Bijkomend: heeft de sector inspraak in dat proces? En ook: wat als de toegang geweigerd wordt, is er dan een beroepsmogelijkheid?

2. Vlotte toegang

Naast een brede is ook een vlotte database-toegang cruciaal. Een toegang die rekening houdt met de journalistieke wetmatigheden. Voor journalisten is het vaak een race tegen de klok om het nieuws zo snel mogelijk bij de gebruiker te krijgen. Een vlotte beschikbaarheid van vonnissen en arresten is dus essentieel. Maakt de vooropgestelde automatische opname van digitale uitspraken in de database dat technisch mogelijk? Quid machtiging door het beheerscomité, zorgt die voor vertraging?

3. Zoeken op naam

Belangrijk: hoe ziet de gebruikersinterface eruit? Hoe zit de zoekfunctie in elkaar? Kan er gezocht worden op naam?

4. Digitaal spoor

Voor 1 ding zijn journalisten wel beducht: wat met hun opzoekingen? Worden die geregistreerd en/of bewaard? Wat betekent dat voor het journalistiek bronnengeheim? Kan via de digitale voetafdruk mogelijk info achterhaald worden die op haar beurt journalistieke bronnen onthult?

5. Wie?

Wie krijgt toegang tot de database? E-groepen delen vonnissen en arresten met beroepsjournalisten (algemene nieuwsmedia) en journalisten van beroep (gespecialiseerde nieuwsmedia). Het criterium voor toegang is dus de officiële perskaart. Aannemelijke bijkomende voorwaarde: een verklaring over naleving van de beroepsethiek.

De Kindwijzer: een leidraad voor kinder- en jeugdjournalistiek

De Vlaamse regering investeerde deze legislatuur ruim 3 miljoen euro in projecten om (jonge) burgers bewuster en weerbaarder te maken tegenover desinformatie. Binnen een van die projecten, NieuwsWijsNeuzen, ontwikkelden het Kenniscentrum Kinderrechten (KeKi) en de Vlaamse Vereniging van Journalisten (VVJ) de Kindwijzer, die officieel op 1 februari 2024 wordt gelanceerd. Een eerste kennismaking.

SIMON TRUWANT

WAAROM EEN KINDWIJZER?

De Kindwijzer heeft als doel het fundamentele recht van kinderen en jongeren op informatie te beschermen tegen het probleem van nepnieuws en desinformatie. De leidraad helpt journalisten om hun berichtgeving beter af te stemmen op een jong publiek - hij maakt van hen 'kindwijze' journalisten. Dat moet ook helpen om het vertrouwen van jonge nieuwszoekers te winnen en van hen nieuwswijze kinderen en jongeren te maken.

Het Kinderrechtenverdrag van de Verenigde Naties (1989) bepaalt dat alle kinderen en jongeren recht hebben op 'toegang tot informatie en materiaal uit een verscheidenheid van nationale en internationale bronnen, in het bijzonder informatie en materiaal gericht op het bevorderen van hun psychische en morele welzijn en hun lichamelijke en geestelijke gezondheid' (art. 17). Die toegankelijkheid is dus geen bijzondere gunst aan kinderen en jongeren, maar een juridisch verankerde plicht voor overheden tegenover jonge burgers. Het verdrag kent daarbij ook een grote verantwoordelijkheid toe aan massamedia: alle journalisten vervullen

een maatschappelijke dienst en moeten dat kinderrecht faciliteren.

Het recht op informatie bekleedt een bijzondere plaats in het Kinderrechtenverdrag omdat het zowel een intrinsieke waarde heeft als andere kinderrechten ondersteunt. Zo is de realisatie van de rechten op ontwikkeling, participatie, vrije meningsuiting, onderwijs, gezondheidszorg en vrije tijd afhankelijk van de vrije en vlotte toegang tot diverse informatiebronnen. Er dreigen dus verstreckende gevolgen voor kinderen en jongeren wanneer hun recht op informatie wordt aangetast door nepnieuws en desinformatie.

Hoewel er uiteenlopende vormen van desinformatie bestaan, is de algemene definitie: onbetrouwbare informatie die wordt verspreid met als doel te misleiden. Die misleiding kan onschuldig zijn (denk aan een aprilgrap) maar ook erg schadelijk (zoals bij desinformatie over gezondheid, het klimaat of schendingen van mensenrechten). Net omdat desinformatie zich niet aan journalistieke regels houdt, kan ze zich als erg aantrekkelijk of overtuigend presenteren.

Heel wat desinformatie viseert ook de boodschappers van informatie: wetenschappers, rechtbanken en journalisten. Soms probeert ze zelfs 'de wetenschap', 'het gerecht' en 'de mainstream media' in diskrediet te brengen. Voor journalisten is het dan ook zaak om actief te blijven werken aan de geloofwaardigheid van hun product én aan hun eigen betrouwbaarheid. Zonder het vertrouwen van de burger kunnen zij immers hun belangrijke rol van vierde macht binnen een democratische samenleving niet naar behoren uitoefenen. De strijd tegen desinformatie is zo een strijd voor het overleven van de journalistiek, het bewaken van de democratische rechtsstaat en het beschermen van mensen- en kinderrechten.

VOOR WIE IS DEZE KINDWIJZER?

De Kindwijzer is bestemd voor iedereen die nieuws maakt of verspreidt dat is gericht op kinderen en jongeren. In de eerste plaats zijn dat kinder- en jeugdjournalisten die reeds professioneel actief of nog in opleiding zijn. Maar ook reguliere journalisten hebben er baat bij om hun nieuwsaanbod vaker en beter af te stemmen op een jong publiek. De

journalistieke verantwoordelijkheid om te informeren betreft ook jonge burgers. Bovendien kunnen de reguliere en traditionele media maar beter vroegtijdig het enthousiasme en het vertrouwen van kinderen en jongeren opwekken, indien zij in de toekomst nog steeds een nieuws-publiek willen hebben.

WAT BIEDT DE KINDWIJZER?

De Kindwijzer biedt algemene aanbevelingen en concrete handvatten voor een journalistieke berichtgeving die op maat is van kinderen en jongeren, hen met respect behandelt, hun vertrouwen in de media stimuleert en hen actief beschermt tegen desinformatie. Deze leidraad vormt een aanvulling op de Code van de Raad van de Journalistiek en is gebaseerd op het Kinderrechtenverdrag, wetenschappelijk onderzoek over desinformatie, richtlijnen die eerder al werden ontwikkeld door Mediawijs (het Vlaamse kenniscentrum digitale en mediawijsheid) en interviews met journalisten, onderzoekers en leerkrachten.

De aanbevelingen en handvatten zijn opgedeeld in zes luiken:

‘Toegankelijkheid tot informatie is een juridisch verankerde plicht voor overheden tegenover jonge burgers’

Een **toegankelijk** (1) **nieuwsaanbod** is de eerste voorwaarde om bij kinderen en jongeren interesse in kwalitatieve berichtgeving en vertrouwen in ‘de journalistiek’ en ‘de media’ op te wekken. Daarom is het aanbevolen om nieuws naar jonge burgers te brengen, te vertrekken vanuit hun leefwerelden en rechtstreekse contacten te onderhouden. Die brede toegankelijkheid dient tegelijkertijd het recht op non-discriminatie.

Door in te zetten op **begrijpelijke** (2) en **beschermende** (3) **berichtgeving**, erkennen journalisten dat hun jonge publiek bestaat uit mensen in volle ontwikkeling die recht hebben op bijzondere

aandacht en zorg. Dat kan aan de hand van een herkenbaar, behapbaar en transparant nieuwsaanbod dat rekening houdt met de psychologische impact op het publiek. Die inzet dient ook het recht op non-discriminatie en op overleven.

Door middel van **stimulerende** (4) en **participatieve** (5) **journalistiek** erkennen journalisten hun jonge publiek tegelijk als volwaardige nieuwszoekers en als burgers met eigen interesses. Dat kan door divers nieuws te brengen dat de ontwikkeling en burgerzin van kinderen en jongeren bevordert, en door hen waar mogelijk te betrekken in journalistieke processen. Die erkenning dient zowel het recht op ontwikkeling als dat op participatie.

Zowel de bescherming als de activering van kinderen en jongeren vereist dat journalisten specifieke aandacht schenken aan het **bestrijden van desinformatie** (6). Dat omvat het weren van haatzaaiende boodschappen, het duiden van misleidende berichten en het demonstreren hoe kinderen en jongeren zelf kunnen factchecken. Zo bewaken journalisten het recht op informatie.

VVJ ACADEMY ORGANISEERT IN HET KADER VAN HET PROJECT NIEUWSWIJSNEUZEN:

LANCERING DE KINDWIJZER

1 FEBRUARI

EEN LEIDRAAD VOOR KINDER- EN JEUGD- JOURNALISTIEK IN TIJDEN VAN NEPNIEUWS EN DESINFORMATIE

- » Sprekers: Vlaams minister van Media en Jeugd Benjamin Dalle, onderzoeker nieuwsmedia en desinformatie Kristin Van Damme (UGent), journalist Marjorie Blomme (StampMedia), Simon Truwant (KeKi)
- » 1 februari 2024, 10-13u – VVJ Huis van de Journalist, Zennestraat 21 in Brussel
- » Iedereen welkom. Wel vooraf registreren via www.journalist.be.

WORKSHOP HOE BEGIN IK AAN NIEUWS VOOR JONGEREN ?

27 FEBRUARI

- » Met Sonja Verbaarschott, chef NOS Jeugdjournaal, en Simon Truwant, Kenniscentrum Kinderrechten (KeKi)
- » 27 februari 2024, 10-13u – VVJ Huis van de Journalist, Zennestraat 21 in Brussel
- » Iedereen welkom. Wel vooraf registreren via www.journalist.be

Vlaamse Vereniging
van Journalisten
VZW ERKEND ALS BEROEPSVERENIGING

‘Als journalist heb ik veel meer impact dan als onderzoeker’

In 2022 verruilde Liesbet De Kock haar academische carrière voor een baan als onderzoeksjournalist. ‘Bij *Apache* voel ik me als een vis in het water. Het werk is anders, maar er zijn ook veel gelijkenissen met mijn job aan de universiteit. Alleen haal ik er meer voldoening uit.’

THOMAS DETOMBE

Niet iedereen begreep mijn keuze’, steekt Liesbet De Kock van wal. ‘Twintig jaar lang beklom ik de academische ladder. Sommigen vinden het dan vreemd dat je ervoor kiest om helemaal opnieuw te beginnen.’
‘Toch voelt de sprong logisch. Een carrière is leuk, maar ook zeer relatief. Voor mij telt de inhoud en het verschil dat je kan maken. Ik heb enorm veel kansen gekregen als onderzoeker én lesgever. Tegelijk miste ik de link met het terrein, met levende verhalen. Bovendien wilde ik graag schrijven in mijn moedertaal. Toen *Apache* een kans bood, heb ik niet lang getwijfeld.’

‘Ik miste de link met het terrein, met levende verhalen’

HOE EVALUEER JE JE EERSTE JAAR BIJ APACHE?

‘Ik voel me als een vis in het water. Wat ik vandaag doe, lijkt op mijn werk als onderzoeker. Je spit zaken uit, schrijft tegen deadlines, toetst af bij collega’s. Alleen is de impact groter: meer mensen lezen mijn stukken. Soms leiden ze zelfs tot parlementaire vragen of nodigt de radio me uit om duiding te geven. Dat mijn werk meer mensen bereikt, geeft veel voldoening.’

‘Aan de universiteit dacht ik na op een abstracte manier. Nu nog, maar ik vertaal die kennis ook naar concrete

verhalen en invalshoeken. Het laatste jaar sprak ik met politici, onderzoekers, hulpverleners, gewone mensen... Je ontwikkelt een helikopterzicht, gaat losse eindjes verbinden met elkaar. Als wetenschapper probeerde ik dat ook. Ik gaf les over ethiek, de verlichting én gezondheids-wetenschappen. Daarnaast engageerde ik me vrijwillig rond democratie en mensenrechten. Maatschappelijk engagement loopt als een rode draad door mijn professioneel en privéleven.’

‘Thema’s en kennis verbinden en concreet vertalen lukt me beter bij *Apache* dan aan de universiteit. Daar werk je vooral met een vergrootglas. Je bouwt veel theoretische kennis op in nichedomeinen, maar krijgt minder ruimte voor maatschappelijke stellingname of een generalistische blik. Onze gefragmenteerde samenleving heeft nochtans nood aan generalisten. Aan het grote plaatje.’

NOEM JE JEZELF EEN ACTIVISTISCHE JOURNALIST?

‘Het sfeertje rond ‘activistische’ rechters of journalisten stoort me. Ik schrijf bewust rond geestelijke gezondheidszorg en de maatschappelijke inbedding daarvan of zaken die te maken hebben met mensenrechten en democratie. Ben ik dan een activistische journalist? Alles wat ik publiceer is gedubbelcheckt en stevig onderbouwd, bijvoorbeeld met wetenschappelijk onderzoek.’

‘Wat je leest bij *Apache* zijn feitelijke, gegronde analyses. Er zit geen politieke agenda achter. Dat bepaalde politici *Apache* wegzetten als extreemlinks zegt vooral iets over hún agenda. Schrijven over antidemocratische krachten heeft niets met activisme te maken. Het is kritische journalistiek.’

‘Aan alle wetenschappers die met hun twee voeten in de wereld willen staan: wees welkom. We hebben nood aan intelligente, kritische doorbijters in de journalistiek. Ik hoop dat mijn overstap anderen kan inspireren. Geef onze sector de glans die hij verdient.’

DE JURIDISCHE BRIL VAN KAREN VAN BRABANT

‘Mensen vragen dagelijks om vergeten te mogen worden’

**Wat doet een legal counsel in de mediasector?
We vroegen het aan Karen Van Brabant, die
deze rol vervult bij DPG Media.**

SELMA FRANSSEN

Je studeerde rechten. Waarom koos je voor een baan in de media?

‘Ik heb altijd veel media geconsumeerd en interesse gehad in de sector. Dat mijn vader journalist was heeft er ook mee te maken. Als kind kwam ik wel eens op de redactie-vloer van *Het Laatste Nieuws* op de Jacquainlaan in Brussel. Ik herinner me vooral dat daar een dichte sigarettenmist hing. *(lacht)* Ik ben 25 jaar geleden in de mediasector terechtgekomen bij wat toen Mediaxis heette, de Belgische magazine-poot van de Nederlandse uitgeefgigant VNU. Enkele jaren later kreeg ik de kans om als bedrijfsjurist bij het toenmalige De Persgroep te beginnen, nu DPG Media. Hier heb ik te maken met magazines, kranten, nieuwssites, televisie ... Dat, en het feit dat media alle facetten van de samenleving raken, maakt dat geen enkele dag hetzelfde is.’

Met welke vragen kloppen journalisten bij jou aan?

‘Ik bekijk op hun vraag of er te mijden risico’s bestaan bij een voorgenomen publicatie en pak problemen aan die ontstaan na een publicatie. In het beste geval gaat het dan om een kwade e-mail, maar het kan ook gaan om een dagvaarding, waarbij er een schadevergoeding geëist wordt. Ook politie en parketten roeren zich regelmatig en verhoren journalisten soms al te graag. Dat vind ik een kwalijke evolutie, want het komt intimiderend over en je kan een verhoor niet weigeren. Daarbij wordt er regelmatig

naar bronnen gevraagd, terwijl men weet dat journalisten bronnengeheim hebben. Waar nodig sturen we in zo’n geval een advocaat mee.’

Welke andere taken heb je bij DPG Media?

‘Ik maak en check contracten met freelancers, facilitaire bedrijven en fotoagentschappen. Onze redacties ontvangen ook bijna dagelijks vragen om ‘vergeten te worden’, van mensen die niet meer willen dat bepaalde oudere artikelen opduiken als je op Google hun naam intikt. Ik maak dan een afweging tussen de privacybelangen van die mensen, en ons belang om een nieuwssite én een archief die naam waardig te behouden. Vragen van bekende mensen worden anders behandeld dan van onbekende mensen. Daarnaast volg ik nieuwe ontwikkelingen in België en Europa, zoals het uitgeverrecht, en ook de DSA (Digital Services Act), die allerlei verplichtingen oplegt aan online platformen. Tot slot volg ik alles op wat te maken heeft met de journalistieke deontologie en de RvdJ (Raad voor de Journalistiek), het sectoroverleg met andere uitgeverij- en beheersvennootschappen.’

Hoe adviseer je journalisten tijdens hun onderzoek en bij publicatie van een stuk?

‘Ik denk mee, maar behoud wel de nodige afstand: ik ben geen journalist. Het is mijn taak om stukken met een juridische en deontologische bril te bekijken. Meestal moet er een afweging gemaakt

worden tussen het belang van het nieuws – of de maatschappelijke relevantie, zoals we dat noemen – en de privacy en de reputatie van de persoon over wie een nieuwsuitzending of artikel gaat. Het mag nooit een doel op zich zijn om iemand voor het hoofd te stoten. Bij sommige publicaties weet je op voorhand dat er problemen van komen. Dat is niet erg, en is geen reden om dan maar niet te publiceren, op voorwaarde dat je doordacht werk leverde als journalist. Dat houdt onder meer in dat je wederhoor verleent, zorgt dat er voldoende en geloofwaardige bronnen zijn, goed het onderscheid maakt tussen wat je zelf vindt en wat een bron zegt, en nadenkt over welke namen je voluit noemt.’

Worden er vandaag sneller rechtszaken aangespannen tegen journalisten en mediahuizen?

‘Daar ben ik niet zo zeker van. Ik merk wel dat er op redacties veel bewuster wordt gewikt en gewogen over of iets wordt gepubliceerd, en op welke manier. Dat is logisch: toen ik 25 jaar geleden in de media begon te werken belandde de krant de volgende dag in de papierbak. Nu verspreidt nieuws zich online via allerlei kanalen en blijft via Google vindbaar. Die digitalisering maakt dat mensen sneller publicaties willen verwijderen. Het zorgt er ook voor dat onze eigen artikels en foto’s vaker zonder toestemming worden overgenomen, wat juridisch werk oplevert.’

‘De beschikkingen op eenzijdig verzoek-

‘Als je doordacht werk leverde als journalist, is er geen reden om een stuk niet te publiceren’

plicht van de overheid, meer bepaald rechterlijke instanties. Rechterlijke instanties moeten in staat zijn om berichtgeving te negeren en in alle onafhankelijkheid te oordelen.’

‘Uiteraard mogen journalisten niet beweren dat iemand schuldig is aan een misdrijf, wanneer die persoon (nog) niet veroordeeld is. Daarom is het belangrijk dat de journalist telkens duidelijk maakt wat de stand van zaken is in een rechtszaak en het juiste woordgebruik hanteert. Noem een ‘verdachte’ bijvoorbeeld geen ‘moordenaar’. Ook beeldmateriaal speelt een rol. Of een herkenbare foto van een verdachte die de rechtszaal binnenwandelt gepubliceerd mag worden, hangt van meerdere factoren af. Om welk misdrijf gaat het? Heeft die persoon bekentenissen afgelegd? Is het een bekend persoon? De richtlijn bij de Code van de RvdJ biedt daarvoor een houvast.’

schrift zijn een ander probleem. Conner Rousseau koos die weg in een ijdele poging om zijn racistische uitspraken uit de openbaarheid te houden, die iedereen uiteindelijk toch gelezen heeft. Daardoor kent heel Vlaanderen dit type procedure intussen. De kortgedingrechter in Dendermonde is niet de eerste die zo’n beschikking uitsprak – ik vind het onbegrijpelijk dat rechters telkens menen dat de grondwet even kan opzijgezet worden. Er is geen enkele reden om dat te doen.’

Bij berichtgeving rond rechtszaken worden media soms verweten een *trial by media* te organiseren.

‘Meestal komt deze kritiek van advocaten die vrezen dat de media-aandacht slecht kan uitpakken voor hun cliënt. Onze journalisten of redacties krijgen dan het verwijt dat ze het vermoeden van onschuld schenden. Ik ben het daar niet mee eens. Het is een van de belangrijkste taken van de media om te berichten over rechtszaken. Het vermoeden van onschuld respecteren is geen journalistieke plicht, maar een

Recent is er veel aandacht geweest voor het geheim van het onderzoek.

‘Ook dat is geen journalistieke plicht. Er wordt dikwijls geschermd met dat onderzoeksgeheim bij al afgesloten onderzoeken. Ten onrechte. Een straf-dossier dat via een gunstige wind op het bureau van een journalist belandt, kan als bron gebruikt worden, als het maatschappelijk belang dit verantwoordt. Wat niet kan is dat een journalist zelf actief meewerkt aan het nemen van kopieën van een straf dossier.’

WERKBELEVING IN DE JOURNALISTIEK

Vlaamse journalisten blijven kwetsbaar voor burn-out

Eerst het goede nieuws: Vlaamse journalisten getuigen van een opmerkelijke bevologenheid. Ruim de helft scoort hoog tot zeer hoog op dat punt. Aan de andere kant kampt bijna 1 op 3 met een burn-out of het risico daarop. Beide cijfers liggen hoger dan bij andere beroepsgroepen.

POL DELTOUR

Een en ander blijkt uit een onderzoek naar de werkbeleving van Vlaamse journalisten, op verzoek van VVJ Academy uitgevoerd door de Leuvense psychologiestudenten Kato Elskens en Fien Rönne.

Professor Hans De Witte, hoogleraar arbeidspsychologie aan de KU Leuven, begeleidde het project. Elskens en Rönne bevroegen in de maanden maart en april 2023 alle VVJ-leden, en dat leverde met een respons van zowat 320 Vlaamse journalisten of 18 % een representatieve uitkomst op.

Eerste vaststelling: de hoge bevologenheid in de journalistiek. 58 % laat weten het werk positief tot zeer positief te beleven, wat zich uit in een sterke betrokkenheid, passie en veel energie. Die score is aanzienlijk hoger dan bij de gemiddelde werknemer. Daartegenover staat dat 29 % journalisten getuigen van burn-outklachten of een risico daarop. Ook dat is een opvallend hoog cijfer, zeker in vergelijking met andere beroepsgroepen.

RODE ZONE

14 % van de Vlaamse journalisten blijkt zich in de *oranje zone* te bevinden: bij hen sluimert een potentieel risico op burn-out, zij ervaren soms een te hoge vermoeidheid. Ter vergelijking: voor alle beroepsgroepen samen ligt dat percentage op 9,5 %. Ronduit alarmerend vinden de Leuvense onderzoekers het aantal journalisten in de *rode zone*: 15 %. Bij hen overheersen uitputting en overweldiging, wat wijst op een reële burn-out. In de brede samenleving ligt dat aantal op 7,6 %. In de *groene zone* zitten 71 % van de Vlaamse journalisten. Voor hen is er geen sprake van burn-out of een risico daarop.

Professor Hans De Witte: 'De hoge bevologenheidsscore is zeker goed nieuws. Zoals bij de totale bevolking zien we bovendien dat de bevologenheid het haalt op burn-outklachten. Het belet niet dat relatief veel journalisten kwetsbaar zijn voor burn-out. Dat blijft dus een aandachtspunt.'

Eerder onderzoek van professor Hans De Witte in 2009 liet al gelijklopende resultaten zien. Hoewel de meetmethode enigszins verschilde, ook toen getuigden journalisten van zowel een hoge bevolegheid als een hoge kans op burn-out, zeker in vergelijking met de rest van de werkende bevolking. 21 % vertoonde toen een verhoogd burn-outrisico en 10 % getuigde van een klinische burn-out. Ondanks de goede bedoelingen die toentertijd her en der werden geuit, lijkt er dus niet meteen veel veranderd te zijn aan de werkbelevingssituatie van de Vlaamse journalist.

VROUWEN EN MANNEN

Elskens en Rönne zochten ook naar de persoonskenmerken van journalisten die getuigen van een burn-out of het risico daarop. Dat blijken iets meer vrouwen dan mannen te zijn. Opmerkelijk is dat journalisten zonder kinderen iets kwetsbaarder blijken dan anderen; het minst kwetsbaar zijn journalisten met 1 of 2 kinderen. Qua leeftijd vertoont de leeftijdsgroep tussen 30 en 40 jaar het meeste risico; die van de 50-plussers het minste. De bevolegde journalisten blijken veeleer mannen te zijn. Ook zelfstandige journalisten scoren hoog op bevolegheid, meer dan hun collega's in loondienst dat doen.

Welke werkkenmerken spelen een rol? Als factoren voor burn-out noteren de vorsers onzekerheid over het behoud van de job, onzekerheid over de inhoud en condities van het werk, onduidelijk omschreven taken (rolambigüiteit), rolconflicten en werkdruk. De groep journalisten die het meest kwetsbaar is voor burn-out werkt tussen 40 en 44 uren per week. Diezelfde factoren reduceren de bevolegheid.

Bevorderend voor de bevolegheid – en temperend voor het risico op burn-out – blijken dan weer de sociale steun van leidinggevendenden, de mogelijkheid van inspraak en de werkautonomie te zijn. Ook vaardigheidsbenutting en afwisseling in het werk spelen een belangrijke rol.

TECHNO-STRESS

De Leuvense psychologen bekeken in het bijzonder de rol van technologie voor de werkbeleving van Vlaamse journalisten. Techno-stress is een groeiende bezorgdheid die in AI-tijden niet zal verminderen.

‘Het minst kwetsbaar voor een burn-out zijn journalisten met 1 of 2 kinderen’

Zo geeft ruim de helft van de Vlaamse journalisten (55 %) tekenen van techno-overlading. Daarmee geven ze aan dat ICT hen harder en langer doet werken. Nog eens zoveel (56 %) getuigen van techno-onduidelijkheid: continue veranderingen en updates in de ICT die een ongemakkelijk gevoel van onzekerheid geven.

Minder journalisten (24 %) zeggen te lijden onder techno-complexiteit en het bijbehorende gevoel van incompetentie. Ook van techno-invasie, of het voort-

durend moeten verbonden zijn, heeft slechts een minderheid (12 %) last. Nog minder journalisten (6 %) getuigen van techno-onzekerheid, of het dreigende gevoel dat nieuwe technologie of beter opgeleide ICT-werkers hun werk zullen overnemen.

De bevindingen lopen gelijk met een ander pas gepubliceerd onderzoek over techno-stress. Dat gaat uit van IDEWE, een organisatie voor onderzoek naar en de verbetering van de veiligheid en gezondheid op het werk. Volgens hun bevindingen kampt een op de vijf werknemers met techno-onzekerheid en een op de zeven met techno-complexiteit.

De onderzoekers van de KU Leuven pleiten er hoe dan ook voor om hun bevindingen ernstig te nemen, al was het maar omdat burn-out ook het absentisme op de werkvloer bevordert. ‘In een snel veranderend technologisch mediaveld zijn deze inzichten van onschatbare waarde om het welzijn van journalisten te beschermen en hun bevolegheid te stimuleren.’

Katoo Elskens, Fien Rönne en Prof. Dr. Hans De Witte, *De werkbeleving van Vlaamse journalisten*.

Scan de code voor het volledige onderzoeksverslag.

FOTOGRAAF
**CARLINE
VANDERCROYSEN**

Deze Editors heb ik geschoten in de Ancienne Belgique in Brussel, tijdens hun benefietconcert in september 2017 ten voordele van Oxfam Solidariteit in het kader van *De Warmste Week*. Midden in een nieuwe *Warmste Week*, simultaan met mijn *De Tijdloze Foto's Expo* en boek, komt het archief van Goedefroit Music zo weer helemaal tot leven en gaat dit beeld opnieuw gloeien als vanouds.
www.detijdlozefotos.be

PIETER KNAPEN,
*Secretaris-generaal en
ombudsman, overloopt
de recentste uitspraken*

VERBEKE ↔ HUMO & HUMO.BE

'PETIT NAZI' EN 'DEUX PSYCHOPATHES'

Het artikel gaat over de malaise bij voetbalclub RSC Anderlecht, waarin niet-uitvoerend voorzitter Wouter Vandenhautte en de ontslagen CEO Peter Verbeke ter sprake komen. De journalist citeert een voormalig werknemer die zegt dat Verbeke riep en tierde en dat ze hem 'le petit nazi' en samen met Vandenhautte 'les deux psychopathes' noemden. De klacht is gegrond wat gebrek aan loyaal wederhoor betreft.

De klacht gaat in eerste instantie over het loyaal verlenen van wederhoor. De journalist heeft klager in de weken voor publicatie van zijn artikel een aantal keren gesproken, maar over een aantal specifieke aantijgingen en beschuldigingen die in zijn artikel aan bod komen heeft hij klager tot de avond voor publicatie niet gecontacteerd. Bovendien heeft de avond voor publicatie van het artikel niet de journalist, maar klager als eerste contact genomen. Tijdens dat gesprek zijn een aantal topics aan bod gekomen, onder meer ook de bemerkingen over de leiderschaps- en managementstijl van klager. Dat klager binnen RSC Anderlecht een 'kleine nazi' en 'psychopaat' zou worden genoemd, heeft de journalist daarbij niet voorgelegd. Met de omschrijvingen 'petit nazi' en 'psychopaat' brengt het artikel in dit geval ernstige beschuldigingen uit die de eer en goede naam van klager betreffen. Dat de journalist deze beschuldigingen niet heeft voorgelegd aan klager, strookt niet met artikel 20 en de bijhorende richtlijn uit de Code over loyaal wederhoor.

De versie van klager en de journalist over de waarheidsgetrouwheid van bepaalde passages in het artikel lopen uiteen of spreken elkaar tegen. De Raad kan er geen uitspraak over doen.

CASACA ↔ KNACK.BE

**GEEN BELANGENVERMENGING IN
ONDERZOEK NAAR BRUSSELSE
DENKTANK**

Het artikel gaat over de Brusselse denktank South Asia Democratic Forum (SADF), waarvan Paulo Casaca de oprichter en voorzitter is. De journalist schrijft dat zijn artikel kadert in een wereldwijd onderzoek naar de desinformatie-industrie, gecoördineerd door het journalistencollectief Forbiden Stories. Hij noemt het opmerkelijk dat de vzw SADF weigert publiek te maken wie haar financiers zijn. Hij verwijst in zijn artikel ook naar een rapport van EU DisinfoLab over SADF.

Klager zegt dat het journalistenconsortium Forbiden Stories gefinancierd wordt door een organisatie die ook EU DisinfoLab en een bij Qatargate betrokken ngo financiert, en dat die organisatie afhangt van een financiële constructie op de Kaaimaneilanden waarvan de uiteindelijke financiële bronnen niet worden onthuld. De klacht is ongegrond.

Klager verwijt de journalist gebrek aan transparantie, gebrek aan onafhankelijkheid en belangenvermenging, maar voert daarvoor geen enkel bewijs aan. De Raad heeft geen aanwijzingen dat de journalist niet transparant of niet onafhankelijk zou hebben gehandeld of dat er sprake zou zijn van belangenvermenging.

De journalist stelt in het artikel vragen over de financiering en de geldschieters van SADF. Het is journalistiek verantwoord om daar onderzoek naar te doen en het publiek erover te informeren, ook wanneer dat verder gaat dan wat SADF wettelijk verplicht is om mee te delen.

**LEES DE VOLLEDIGE UITSPRAKEN
OP WWW.RVDJ.BE**

Food Industry

- Oplage: 4.800 Nederlandstalig / 1.400 Franstalig
- Frequentie: 5 keer per jaar
- Hoofdredacteur: Mieke Witdouck
- Redactie: 8 freelancers
- www.foodindustry.be

Minst culinaire voedingstijdschrift wordt fel gesmaakt

Food Industry is misschien wel het minst culinair georiënteerde magazine uit de voedingssector. Toch heeft het succes omdat het uitpakt met themadossiers over de verschillende deelsectoren in de voedingsindustrie. Via de nieuwsbrief en website volgt het ook nog eens de actualiteit op.

Food Industry, dat wordt uitgegeven door Evolution Media Group uit Zulte, vindt zijn oorsprong in het in 1987 opgestarte Food&Meat Contacts. In 1997 werd dat magazine ontdekt in *Food&Meat voor slagers en traiteurs* en *Food Business* dat zich specifiek richt op voedingsproducenten. In 2001 werd *Food Industry* overgenomen van het vroegere Keesing Business Media en werd de titel ook gewijzigd. Hoofdredacteur Mieke Witdouck: ‘Dankzij die nieuwe naam genieten wij sindsdien ruimere bekendheid, ook bij buitenlandse toeleveringsbedrijven en fabrikanten van apparatuur voor de voedingssector. Met *Food Industry* richten wij ons heel specifiek op alle Belgische bedrijven die door de overheid zijn erkend als voedingsproducent. Het gaat dus niet over kleinhandelzaken zoals slagerijen en bakkerijen – waarvoor wij respectievelijk de zusterbladen *Food&Meat* en *Brood&Banket* hebben – maar over de

producenten van voedingswaren. Uitzonderlijk kan dat wel eens een lokale slager of een bakker zijn wanneer die een of ander product vervaardigt op vraag van een binnen- of buitenlandse warenhuisketen, maar dan beschikt hij of zij wel over een erkenningsnummer als voedingsproducent.’

‘Wij focussen op algemene thema’s, zoals de stikstofproblematiek en duurzaam ondernemen’

MIEKE WITDOUCK

THEMANUMMERS

‘Omdat onze doelgroep verspreid is over verschillende deelsectoren werken wij vooral met themanummers die zich toespitsen op bijvoorbeeld producenten in de zuivelsector, de drankensector, de vleessector, de vissector, de verwerking van groenten en fruit, de productie van sauzen of graanproducten. In die dossiers belichten wij specifieke trends, weiden wij uit over kwaliteitszorg, voedselveiligheid, wetgeving en nieuwe technologie of toepassingen.’ ‘Ook focussen wij op meer algemene thema’s en de impact daarvan op de voedingssector.

Zo hebben wij de voorbije jaren uitgebreid geïnformeerd over de covidcrisis. Meer recent gaat het over de stikstofproblematiek, duurzaam ondernemen of het belang van het keten-denken (Corporate Sustainability Reporting Directive). Europees zijn dat hot items en de voedingssector zit er middenin. Voor grondstoffen, ingrediënten en voedingswaren zijn zij afhankelijk van de landbouw, waarmee zij rekening moeten houden en waarin zij soms ook participeren. Daarnaast komt het er voor hen op aan om zo efficiënt en duurzaam mogelijk te produceren en vervolgens hun voedingswaren ook duurzaam in de markt te zetten.’

REDACTIE

‘Redactioneel werken we samen met freelance journalisten die vertrouwd zijn met een bepaalde sector of met meer technisch geschoolde specialisten in kwaliteitszorg of voedselveiligheid. Dankzij hen krijgen we meer input en kunnen we ons soms ook beter profileren in een nieuw segment van de voedingssector.’ ‘Naast het magazine hebben we een website en een nieuwsbrief. Voor de website tellen wij zo’n 4.000 unieke bezoekers per maand. De nieuwsbrief wordt verzonden naar zo’n 3.000 adressen. Het gedrukte magazine wordt heel sterk gewaardeerd en dat brengt ons vaak in contact met nieuwe klanten en lezers, meer nog dan de online kanalen.’ (GVL)

IN & UIT HET VAK

**SISKA THUYSBAERT (25) WERKT VOOR
HET NIEUWSBLAD**

‘Zo dicht bij het politiek gebeuren geeft een fijn gevoel’

Na enkele interimcontracten bij de VRT is Siska Thuysbaert (25) sinds april vast in dienst op de politieke redactie van *Het Nieuwsblad*.

‘Deze pittige job haalde me uit mijn comfortzone maar is razend interessant. Ik mag veel dingen doen en leer elke dag bij. Dat ik zo dicht bij beslissingen over belangrijke maatschappelijke thema’s zit geeft een fijn gevoel. Ik kijk ook uit naar de komende verkiezingen en hoe we met de redactie de lezers een meerwaarde zullen bieden’, aldus Thuysbaert. De zin om te schrijven was er van jongs af aan. Reeds als tiener scheef ze stukjes voor onder meer het plaatselijke Chiroblad. En er was ook de liefde voor taal. Tijdens haar masteropleiding Taal- en Letterkunde verbleef ze zes Erasmusmaanden in Bologna en met een universitaire beurs nadien studeerde ze in dezelfde stad nog eens elf maanden aan het Collegio dei Fiamminghi.

Ze spreekt inmiddels vloeiend Italiaans, maar koos nadien resoluut voor de journalistiek. Ze volgde de masteropleiding Journalistiek aan de VUB en deed er stage bij Klara. In het najaar van 2022 was ze een van de laureaten van de Belgodyssee-wedstrijd met een stuk dat ze samen met de Franstalige journalist Alexandre Noppe schreef over de energie van Brusselse jongeren om ondanks hun problematische situatie toch iets van het leven te maken. Thuysbaert beseft dat ze nog een lange weg te gaan heeft om de stiel echt onder knie te krijgen en het broodnodige netwerk aan contacten op te bouwen. ‘Het is echter ook een uitdaging om in deze veeleisende job een evenwicht te zoeken die het leefbaar maakt.’ (LV)

**NILS QUINTELIER (32) IS POLITIEK
WOORDVOERDER**

‘Dit voelt niet als een grote sprong’

‘Eind september begon ik als woordvoerder van Brussels staatssecretaris Ans Persoons (Vooruit.brussels). Veel tijd om me in te werken was er niet: ik moest meteen vol aan de bak. Niet veel later nam partijvoorzitter Conner Rousseau ontslag. Die crisissfeer straalde ook af op ons. Het leidt de aandacht weg van het werk waarmee je bezig zou moeten zijn. Maar goed, snel schakelen en je aanpassen is ook gewoon *part of the job*.’

‘Die job blijkt heel boeiend en afwisselend. Net als in de journalistiek beginnen we ‘s ochtends met een vooropgestelde planning, die geregeld overhoop wordt gehaald. Journalisten komen met vragen wanneer zij dat willen, niet per se wanneer jij dat hebt gepland. Dat onregelmatige werkritme heeft me gelukkig nooit afgeschrikt. En ja, we worden wel eens meegesleurd door de waan van de dag. Dat vind ik juist interessant, vroeger als journalist en nu als woordvoerder: hoe een nieuwsfeit doorheen de dag evolueert, en hoe je dat mee vorm kan geven.’

‘Mijn professionele pad was altijd heel duidelijk. Als zeventienjarige heb ik beslist dat ik journalist wilde worden. Van nature ben ik heel nieuwsgierig, ik vind het fijn om van alles op de hoogte te zijn. Eerst heb ik toegepaste taalkunde gestudeerd, om mijn taalvaardigheid bij te schaven, daarna volgde een master journalistiek. Ik heb nog geen seconde spijt gehad van die keuze.’

‘Mijn loopbaan als journalist was heel gevarieerd. Sinds ik in

IAK

2016 begon als correspondent bij Belga, is er natuurlijk heel wat gebeurd in Brussel. Verkiezingen, het Samusocial-schandaal, asielcrisisen, klimaatmarsen, maar ook de huldiging van de Rode Duivels na het WK van 2018. Ik had vaak het gevoel dat ik bij grote gebeurtenissen op de eerste rij stond. Maar wat me écht tot journalist heeft gemaakt, waren de terroristische aanslagen in de luchthaven van Zaventem en Brussel. Ik was toen amper twee maanden bezig. Overal naartoe hollen, lange dagen kloppen: een betere leerschool kan ik me niet indenken.'

'Ik heb altijd met passie als journalist gewerkt. Het enige wat ik soms wat vermoeiend vond, is wat er na de publicatie van een artikel kan gebeuren. Als er geschoten wordt op jou als journalist, terwijl je gewoon je plicht hebt gedaan - namelijk zo waarheidsgetrouw mogelijk een verhaal brengen. Mensen onderschatten vaak de draagkracht van hun woorden, en hebben de neiging om erna in hun schulp te kruipen. Dan begin je te twijfelen: heb ik dat wel juist gehoord, goed geïnterpreteerd? Vaak is dat nergens voor nodig. Op dat vlak stond ik altijd recht in mijn schoenen. Maar je hebt een olifantenhuid nodig in de journalistieke wereld.'

'De aanslagen van 2016 hebben pas écht een journalist van mij gemaakt'

'De overstap van journalist naar woordvoerder verliep in mijn ogen heel natuurlijk. Ik was altijd al benieuwd naar het woordvoerderschap, dat was zelfs een keuzevak in mijn opleiding. Beide rollen liggen niet zo ver van elkaar. Dit voelt dus niet als een grote sprong. Ik bereid Ans voor op een

**NILS
QUINTELIER**

VROEGER

Brussel-correspondent bij Belga en (sport)journalist bij VTM

NU

Politiek woordvoerder

interview alsof ik nog journalist ben, want ik weet hoe ze denken en hoe de media werken. Bovendien kende ik het politieke wereldje in Brussel al goed. Momenteel zie ik alleen maar de meerwaarde in van mijn vorige baan. Omgekeerd is mijn huidige job erg uitdagend en volgens mij iets waarvan ook journalisten veel kunnen leren.'

'Wat ik een beetje mis, is de vrijheid die je hebt als journalist om je eigen draai te geven aan een onderwerp. Als woordvoerder zit je toch meer in een keurslijf. En toch. Ik krijg ook wel de nodige ruimte om te bepalen hoe we het werk van de staatssecretaris het best in de markt zetten.'

'Of ik ooit terugkeer naar de journalistiek? Ik sluit niets uit. Mocht de juiste opportuniteit op mijn pad komen, zou ik daar niet zomaar nee tegen zeggen. Maar als ik in deze rol mezelf nog verder kan ontwikkelen, is dat net zo goed. De media is een competitieve en harde wereld. De Conner-saga heeft me ook geleerd dat het allemaal wat op een groot gevecht gaat lijken, en dat is jammer. Volgens mij is dat een gevolg van een medialandschap waarin iedereen op primeurs jaagt en dat met alle mogelijke bronnen doet. De rol van de woordvoerder wordt daarin vaak gepasseerd.' (JDM)

Op 13 november startte **Steve Van Herpe** als communicatiemedewerker bij de VVJ. De Kempische romanist brengt twee decennia ervaring in de media met zich mee. Zo werkte hij onder meer vijftien jaar als eindredacteur en journalist voor *Sport/Voetbalmagazine*, waar hij ook aan de wieg stond van de verschillende socialemediakanalen van het merk. Hij staat bekend als een teamspeler die sterk is met het hoofd. Welkom, Steve!

De Belgische journalistenvereniging AVBB en de Belgische media-bedrijven zijn op zoek naar een **administratieve kracht** (m/v) voor het secretariaat van de Commissies voor de erkenning en de bescherming van de titel van beroepsjournalist (CEBJ). In die functie ben je vooral verantwoordelijk voor de administratieve afhandeling van de aanvragen en de opvolging van de dossiers. Als je je aangesproken voelt, neem dan voor meer info eens een kijkje op de website van de VVJ (www.journalist.be) onder 'vacatures en andere aanbiedingen'.

Roularta Media Group, van zijn kant, heeft alweer een aanwerving achter de rug: die van het Nederlandse *Flow Magazine*. Nadat het in september het Nederlandse WPG Media overnam, en daarmee de mindfulness-titels *Happinez*, *Yoga by Happinez* en *Psychologie Magazine*, voegde het in november ook *Flow Magazine* toe aan zijn portfolio. *Flow Magazine*, dat focust op mentale gezondheid en creativiteit, zat eerder bij DPG Media. Roularta Media Nederland wordt zo de op één na grootste uitgever van tijdschriften bij onze noorderburen.

En dat terwijl de **magazines** in Vlaanderen in slechte papieren zitten. Dat blijkt uit het mediaconcentratierapport van de Vlaamse

ONDER EMBARGO

Regulator voor de Media (VRM) (zie ook pagina 4). De omzet van de grote mediagroepen blijft wel crescendo gaan, maar hun marges staan onder druk door de oplopende kosten, te wijten aan de inflatie en de stijgende papierprijs. In die context hebben vooral de tijdschriften het moeilijk. Getuige daarvan het ter ziele gaan van *Sport/Voetbalmagazine*, in februari van dit jaar, bij Roularta nota bene. 'Zowel Roularta als DPG Media ontwikkelde specifieke digitale formules voor magazines, maar die blijken nog geen groot succes', aldus de VRM.

Waar het met de magazines digitaal niet zo wil lukken, is dat helemaal anders voor de radio. Nieuwe cijfers van Vlaams minister van Media Benjamin Dalle tonen aan dat **digitale radio** niet meer weg te denken is in Vlaanderen. Zo goed als de helft (47%) van het radioluisteren gebeurt vandaag via digitale weg (DAB+, internet, digitale tv). Met een stevige groei van 19% (2021) naar 30% trekt vooral DAB+ een steeds grotere koek van de totale luistertijd naar zich toe. DAB+ staat voor Digital Audio Broadcasting en is een duurzaam en toekomstgericht alternatief voor de overvolle FM-band. Je hebt er wel een DAB+-radio voor nodig. Thuis, op het werk en vooral ook in de auto - met een opvallende stijging van 34% naar 48% - wordt steeds meer DAB+ geluisterd.

Na het vertrek van Wim Verhoeven bij *Trends* in mei namen **Jan De Meulemeester**, **Danny Reweghs** en

Stijn Fockedey samen ad interim de honneurs waar. Sinds kort zijn ze alle drie co-hoofdredacteur van het eengemaakte *Trends/Kanaal Z. Knack*, dat andere vlaggenschip van Roularta, verliest dan weer adjunct-hoofdredacteur **Simon Demeulemeester**, die vanaf 1 januari naar *De Standaard* trekt.

News City, de koepel boven de nieuwsredacties van *HLN*, *VTM Nieuws* en de magazines van DPG Media, zette een nieuwe structuur op poten. **Bert Heyrman** wordt algemeen hoofdredacteur van News City, een nieuwe functie.

Kim Herbots volgt Heyrman op als hoofdredacteur *VTM Nieuws* en **Dimitri Antonissen** wordt hoofdredacteur van het online nieuwsplatform.

De VRT en de Nederlandse publieke omroep NPO gaan de komende drie jaar nauwer samenwerken. Er zijn plannen voor twee fictiereeksen en verschillende non-fictieprojecten met televisiegezicht **Tom Waes** in een hoofdrol. **Benjamin Dalle**, Vlaams minister van Media, juicht de samenwerking toe: 'Dit is een goede zaak voor zowel de mediasector als het publiek in beide regio's. Benieuwd naar de resultaten van deze samenwerking!' Wij ook.

De VVOJ, de **Vereniging van Onderzoeksjournalisten**, organiseerde in november een druk bijgewoonde conferentie over onderzoeksjournalistiek in Gent. De redactie van *Apache* ontving er Het Vliegwieltje 2023. Dat is een

Martijn Peters.

tweejaarlijkse prijs van de VVOJ die hoofd- en eindredacteurs belooft die hoogstaande onderzoeksjournalistiek mogelijk maken. De motivering van de jury luidde als volgt: '*Apache* is een nieuwssite die is uitgegroeid tot een gewaardeerde onderzoeksredactie - of een beruchte, dat hangt af van waar u staat in de maatschappelijke machtsverhoudingen in Vlaanderen. De jury kent Het Vliegwieltje 2023 toe aan de redactie van *Apache*, omdat zij binnen het Vlaamse journalistieke ecosysteem functioneert als voortdurende herinnering dat onderzoeksjournalistiek nodig én mogelijk blijft, ook met weinig middelen en ondanks zware druk van buitenaf.' **Karl van den Broeck**, hoofdredacteur van *Apache*, kwam de prijs in ontvangst nemen.

René Moerland (53) stopt begin 2024 als hoofdredacteur van NRC om als uitgever leiding te geven aan *Euractiv*, een pan-Europese nieuwsdienst die gespecialiseerd is in het beleid van de Europese Unie. Moerhuis nam de fakkel bij NRC over van **Peter Vandermeersch** in 2019. *Euractiv*, dat overgenomen werd door uitgever Mediahuis, ligt wel onder vuur omdat een aantal van de artikels gesponsord wordt door bedrijven en belangenorganisaties. De grens tussen journalistiek en 'branded content' is er niet altijd

Tom Waes.

even duidelijk, terwijl onafhankelijk informeren toch een van de basiswaarden is in de journalistiek.

X, het voormalige Twitter, zondigt dan weer tegen een andere basiswaarde in de journalistiek: waarheidsgetrouw berichten. Dat hebben ze ook bij de **Europese Commissie** gezien. Vandaar dat de Commissie bekendmaakte voorlopig te stoppen met adverteren op X. Ze wil reputatieschade voorkomen gezien de grote hoeveelheid nepnieuws die via dit kanaal wordt verspreid. Een woordvoerder van de commissie zei dat er een 'toename van haatberichten' is te signaleren op X en dat dit de 'effectiviteit van de communicatie' van de Europese Commissie tenietdoet. Vooral veel berichten die verwijzen naar de aanval van Hamas op Israël en de oorlog in de Gazastrook vallen wat de Europese Commissie betreft onder 'desinformatie'.

Geen desinformatie helaas is het heengaan van verschillende mensen uit de journalistiek. Voormalig politiek commentator **Leo Marynissen** is overleden op 89-jarige leeftijd. Hij was van 1955 tot aan zijn pensioen in 1998 in dienst bij *Het Volk*, de krant die vijftien jaar geleden samensmolt met *Het Nieuwsblad*. Ook in

november overleed oud-Nieuwsblad-journalist **Staf De Lie** in het UZ in Antwerpen. Hij werd 88. Staf was een zeer gekende figuur in de Antwerpse perswereld en in de jaren 60 van vorige eeuw in de politiek. Hij zal vooral de geschiedenis ingaan als de stichter en de bezieler van het lokale weekblad *'t Polderke*. Ook **Luc Van Gastel**, voormalig journalist en hoofdredacteur van *De Standaard*, is overleden. Hij begon in 1949 als redacteur bij *Het Handelsblad* en stapte later over naar *De Standaard*. Hij werd 97 jaar. **Filip van Brabander** was nog maar 70 toen hij begin november stierf. Hij was een van de *founding fathers* van het wetenschappelijk magazine *Eos*. Van Brabander, die hoofdredacteur was van 1990 tot 2005, wilde complexe onderwerpen uit de wetenschap toegankelijk maken voor een breed publiek en dweept daarom met heldere en correcte taal, zonder jargon.

Heldere taal zonder jargon, dat is eveneens het mantra van **Martijn Peters**. De wetenschapsjournalist won de Wabliëft-prijs 2023. Hij legt wetenschappelijke fenomenen helder uit als journalist voor VTM én in filmpjes op sociale media.

De prestigieuze Prix Albert Londres, de hoogste journalistieke

onderscheiding in de Franstalige wereld, ging naar een 31-jarige Belg. Freelance journalist **Wilson Fache** mocht de prijs, die beschouwd wordt als het Franse equivalent van de Pulitzer Price, in ontvangst nemen voor zijn reportages over Afghanistan (gepubliceerd in *Libération* en *L'Echo*), het busstation van Tel-Aviv (in het magazine *Mouvement*) en Oekraïne (*L'Echo*). 'Ik ben geen onderzoeksjournalist, maar eerder een verhalenverteller, die ervan houdt om een bepaalde sfeer te beschrijven', reageerde de laureaat. De Prix Albert Londres werd genoemd naar de Albert Londres, een van de grondleggers van de onderzoeksjournalistiek, en wordt al 90 jaar uitgereikt. Het is de eerste keer dat een Belg wint.

Ook **DPG Media**, de groep boven onder meer *Het Laatste Nieuws* en *VTM*, viel in de prijzen. Het haalde de uitzendrechten binnen van de Champions League voor de komende drie jaar. Het bedrag dat ervoor betaald werd, werd niet vrijgegeven, maar het gaat om een 'stevige investering'. Vanaf volgend seizoen zal op dinsdag, woensdag én donderdag telkens een voetbalmatch te zien zijn op een open kanaal bij de zender *VTM2* en het streamingplatform *VTM Go*. 'VTM zal van elke drie speeldagen een wedstrijd naar keuze live uitzenden, plus samenvattingen en omkadering', zegt **Dirk Lodewyckx**, algemeen directeur radio, tv en streaming van DPG Media. De uitzendingen van de Champions League, dat behoort tot het topsegment van de livesport, kan *VTM* een boost geven qua kijkers en adverteerders. 'We beschouwen livesport samen met de grote entertainmentshows als een absolute must, omdat die er nog altijd in slagen grote groepen mensen tegelijk voor de buis te krijgen en wat ze zien te become-tariëren, in realtime via sociale media', aldus Lodewyckx.

Pieter De Windt, de hoofdredacteur van *Sporza*, verlaat de VRT op 31 januari en trekt naar de Pro League. Bij die organisatie van Belgische profvoetbalclubs wordt hij directeur media, marketing en commercial. De afgelopen tien jaar begeleidde De Windt bij *Sporza* de digitale omslag van de redactie en maakte van de site een sterker merk. Een half jaar voor het EK voetbal in Duitsland, de Olympische Spelen in Parijs en de Ronde van Frankrijk verliet *Sporza* zo eventjes de wind in de zeilen en moet de VRT op zoek naar een nieuwe stuurman.

Maar er is ook goed nieuws bij *Sporza*: vanaf januari wordt **Astrid Demeure** het nieuwe sportanker. De 37-jarige presentatrice uit Sint-Truiden maakt de overstap van MNM. Ze wordt een van de hosts van de podcast *Sporza Daily* en zal later in het voorjaar ook te zien zijn als sportanker in het VRT-journaal.

Na de storm rond de seksistische uitspraken van **Eddy Demarez** in augustus 2021 kwam begin deze maand een andere Eddy in opspraak. **Eddy Snelders** werd gearresteerd op verdenking van zedenfeiten nadat een buurvrouw klacht had ingediend bij de politie. De oud-voetballer en voetbalcommentator legde bekentenissen af over exhibitionisme, een seksuele drang om bekeken te worden. 'Ik worstel al heel mijn leven met die problematiek', zei Snelders aan *Het Laatste Nieuws*. 'Ik erken dat wat ik deed, fout was. Sinds een jaar laat ik mij elke week behandelen door een psychiater.' Hij voegde eraan toe meteen te stoppen met zijn radiowerk voor de VRT. Bij Telenet, waar Snelders werkte voor Play Sports, werd hij op non-actief gezet tot er meer duidelijkheid is.

VVJ AFDELING ANTWERPEN

Nieuwjaarsreceptie

HÉT NETWERKMOMENT VOOR JOURNALISTEN & WOORDVOERDERS

11 JANUARI 2024

DEUREN 19:30

LEESZAAL KMSKA - LEOPOLD DE WAELPLAATS 1 - 2000 ANTWERPEN

Vlaamse Vereniging
van Journalisten

VZW ERKEND ALS BEROEPSVERENIGING

SCHRIJF JE IN VIA DEZE CODE

RSVP

